

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exercitium Perfectionis, Et Virtutum Christianarum

In tres Partes distinctum

Rodríguez, Alonso

Coloniæ Agrippinæ, 1622

Tractatus octauus de Sacro-Sancta Communione & sancto Missæ sacrificio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40093

TRACTATUS OCTAVVS.

De sacra communione, & sancto Missæ sacrificio.

CAPVT PRIMVM.

De inestimabili beneficio & ingenti amore, quem Dominus noster nobis hoc diuinum Sacramentum instituendo exhibuit.

Duo opera, a-
ctu Dei operi-
bu antecunt:

Psa. 12. 4.

1. Incarnatio.

Duo opera nobis exhibuit Deus, quæ omnibus alijs excellunt, & magis in admirationem hominum iudicia rapiunt, quam omnia alia, quæ fecit, quæ tantum sunt artificij, vt de ijs loquens Propheta, illa vocet Dei adinuationes, dum ait: *Nobis facite in populis adinuationes eius.* Opera eiusmodi, in quibus Deus cogitauit se posse monstrare esse sui communem & diffusiuum. Prius fuit Incarnatio, in qua verbum Patris se naturæ nostræ coniunxit & vniuit, tanta cõnexionem & tam stricto nodo, vt in vna persona essent Deus & homo. Nodus omni mundanæ rationi ignotus, & ei solus clarus & manifestus, omnibus tenebræ & obscuritas, illi soli lux & claritas, nodus insolubilis, quem semel coniunxit, nunquam separatus nec dissoluitur. *Quod semel assumpsit, nunquam dimisit.*

Dionys. Areo-
pag. cap. 4. de
diuina nom.

S. Dionysius dicit amorem virtutem vniuentem esse, qui amantem in amatum vertit, & duos vnum facit. Quod ergo nunquam efficere potuit aliquis amor, in terram inuentus, fecit amor diuinus pro homine. Nunquam videre fuit à cælo in terram deorsum, quod amor vnum vere fecerit, amans, & amatum, sed à cælis sursum videre est: nam eadem est Patris & Filij natura, & vnum sunt, sed à cælo deorsum nunquam talis connexio & vnio facta est.

Tantus ergo fuit amor ille, quem Deus erga hominem habuit, vt se homini tali modo coniungeret, vt ex Deo & homine vna sola maneret persona, & tam vnita quod homo, verus sit Deus, & Deus, verus sit homo, & quicquid Dei proprium est, vere & proprie de homine dicatur. Tali modo, vt quem homines viderant, Deus esset, quem corporaliter loquentem audiebant, Deus esset, quem edere, ire, laborare viderant, Deus esset. Humanam naturam re ipsa habebat & operationes humanas, quique illa operabatur, Deus erat. *Quis audiuit unquam tale? & quis vidit huic simile?* dicit Propheta Esaias. Deus puer est? pannis inuolutus? Deus vagit? Deus debilis? & lassatur, & dolores & tormenta patitur? Dicit Prohera Regius: *Altissimum posuisti refugium tuum, non accedat ad te malum, & flagellum non appropinquauit tabernaculo tuo.* Sed nunquam videre est Dominum flagella, clauos & spinas ad se accessisse, & se in cruce positum: quod a Deo maxime alienum est. *Peregrinum est opus eius ab eo.* Opus sane inauditum, quod Angelos & homines in admirationem rapit. Aliud opus (amor eius infiniti inuentio propria) fecit Deus quod fuit sanctissimi sacramenti institutio. In prioribus esse naturam suam diuinam occultat carnis velamento, vt videri possit, in hoc non solum diuinam

nam, sed & humanam occultit, accidentium panis & vini velo & tegumento, ut comedi à nobis posset. In priore Deus hominem in se transfudit, humanam naturam cum verbo diuino uniens, & homo in Dei viscera penetras: in posteriore hoc vult Deus ut tu illum in tua viscera & animam recipias. Antea ipse homo Deo vnitus erat: nunc vult Deus & homo, se tecum vnire & coniungere. In priore communicatione & vnio fuit facta cum vna singulari natura, quæ est sanctissima Christi humanitas, quæ personaliter verbo diuino vnita est. In posteriore hac vult, ut quisq; singulariter illum recipiat, & vnus cum illo fiat, non vnione hypostatica vel personalis, hoc enim non decebat, sed maxime in tanta & strictissima vnione, quæ præter sequentem excogitari vel in hominis imaginatione cadere potest. *Qui comedit meam carnem & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo,* dicit plemet Dominus. Oportet sane mirandum. *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & misericors Dominus, escam dedit timentibus se.* Non solùm est miraculorum ab ipso factorum maximum vt dicit S. Thomas sed recollectio & eorum compendium est.

Legitur Rex Assuerus magnū & splendidum instruxisse conuiuium, quod ad cœtorem & octoginta dies protraxit: est: *nosenderet diuitias regni sui,* eodem modo & magnus hic Rex Assuerus, Christus seruator noster etiam regium conuiuiū parare voluit, in quo thesaurorum, diuitiarum, potestatis & Maiestatis gloriæ suæ magnitudinem ostenderet, cibus enim, quem hic apponit, est ipse Deus. Opus sane, quod minus mundum obstupescere facit, quam prius. Imo & de admirabilis huius mysterij umbra, quæ fuit manna, admirabantur: *Man hic, quid est hoc?* Et postea dicebant: *Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?* Et hoc conuiuium non centum & octoginta tantum dies durat, vt Assueri conuiuium, sed mille & sexcentos & amplius annos, & usque ad mundi finem durabit, & semper comedimus, & semper durat. Iure merito

admiratur & exclamat Propheta: *Venite & videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram.* Stupendum sane artificium, & consiliorum Dei sapientia, quæ Deus ad hominum salutem instituit & decreuit. De posteriore hoc opere nobis iam agendum: Deus gratiam ad hoc suppedit, nam hac in ista negotio maxime opus est.

S. Apostolus & Euangelista Ioannes in suo Euangelio de huius sanctissimi Sacramenti institutione tractans ait: *Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos,* tunc temporis enim maioribus illos persecutus est beneficiis, & maiora amoris pignora reliquit. Inter quæ præcipuum fuit hoc sanctissimum Sacramentum, manente in eorum Maiestate vere & realiter. In quo exacte amorem, quo nos prolequebatur, declarauit: nam hoc habet in se verus amor, quod semper velit ei adesse, qui amat & eius consortio frui, amor enim amari absentiam non fert. Dū ergo Christo ex hoc mundo ad Patrem abeundum erat, tali modo abire voluit, vt plane non abiret, & si abiret, vt & maneret, vt ergo è caelo descendit, sic tamen vt caelum non relinqueret, eodem modo & è mundo vadit, vt mundum non relinquat: vtq; à Patre exiit, sic tamen vt illum non relinqueret, eodem modo & iam à filijs abiret, vt eos non relinquat: *Exiui à patre, & veni in mundum: iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem.* Est præterea amoris conditio, vt velit in amati memoria viuere & vigere, & vt eius nunquam obliuio surrepat. Hacque causa quod amantes abeuntes sibi mutuo munera & mœmofyna dant, quæ memoriam excitant. Ne ergo eius obliuiscamur, memoriali loco, hoc sanctissimum reliquit nobis Sacramentum, in quo ipse manet, nolens vt inter eum & nos aliud pignus, quod memoriam reficeret, sit, quam ipse. Hinc instituto hoc sanctissimo Sacramento, ait: *Hoc facite in meam commemorationem.* Quoties hoc mysteriū celebrabitis, in mei memoriam celebrare, in memoria reuocantes, quæ vos amauerim & dilexerim, & quæra vestro amore passus sim.

Psal. 45. 9. 7

Ioan. 13. 1.

1. Conditio amoris, semper adesse amato.

Ioan. 16. 18.

2. Conditio, nunquam amati obliuisci

Luc. 22. 19

2. Cor. 26. 1-6

Deut. 4. 7.

Moyſes valde extollebat populum Iſraelitarum, dum diceret: *Neque eſt alia natio tam grandis, qua habet Deos appropinquantes ſibi, ſicut Deus noſter adeſt cunctis obſervationibus noſtris.* Et Salomon templo iam exadificato mirabatur & dicebat, Fieri ne poteſt, vt habitet Deus cum hominibus in terra? ſi cali calorum cum omni ambitu eorum non ſufficiunt, Domine, vt locum tibi dent, quanto minus ſufficiet parua hæc domus, quam adificauit. Quam potiore iure nobis hoc dicere licet, quando quidem iam non ymbra neque figuram, ſed ipſum Deum

Matth. 18. 20.

apud nos habemus. *Ecco ego vobiscum ſum uſque ad conſummationem ſæculi.* Magnum ſane ſolacium & gratia fuit, voluiſſe Chriſtum ſeruatorem noſtrum apud nos manere, ad peregrina ionis noſtræ leuamen & ſolamen. Si amici conſortium nobis in doloribus & anguſtijs ſolatio eſt, quanto magis Ieſu Chriſti conſortium erit? Illumque videre noſtris portis ingredi, & per areas, & plateas ambulare, & ſinere ſe ferri & in templis noſtris ſedem habere, vbi illum nobis viſcere ſæpius liceat, omni diei, & noctis hora, facie ad faciem illum cum illo de negocijs noſtris agere, noſtros illi labores exponendo, tentationes communicando, auxilium remediumque omnibus neceſſitatibus petendo, firmam fiduciam habentes, illum, qui tam nos dilexit, vt nobis tam vicinus fieri voluerit, non tardaturum, quin nobis ſubſidio ſit. *Ponam tabernaculum meum in medio veſtri, ambulabo inter vos, & ero Deus veſter.* Ibo & ſedem meam in veſtri medio figam, iboque, quocunq; me volueritis ferre, per plateas veſtras incedam, & honore vos proſequar. Quod cor hæc audiens, & Deum ſibi tam familiarem habens, non moueatur & incendatur? Non ſatis fuit Deo, ſe à nobis in templis noſtris & domibus haberi, niſi & in nobis ipſis eſſet, voluit noſtro ſe cordiingere, voluit te templum, calicem, reſpoſitorium, & cuſtodiam eſſe, in quo eſſet & deponeretur hoc ſanctiſſimum Sacramentum. *Inter vbera mea commorabitur.* Non

Cant. 1. 12.

hic oſculadus, vt paſtoribus & Magis, datur, ſed in viſcera recipendus. O ineffabilis amor? ò liberalitas inaudita? Deum in perſona, Ieſum Chriſtū verum Deū & verum hominē in me recipio; quæ ſanctiſſima Angelorū Regina in vtero nouē meſtuli, eundem in viſceribus & cordis intimis recipimus. Si S. Eliſabeth S. Ioannis Baptiſtæ mater, quod ſanctiſſima virgo tua mater, in cuius vtero laſebas, domum eius intraret, mirabunda & S. Spiritu repleta exclamauit, dicens: *Et unde hoc mihi, vt veniat mater Domini mihi ad me?* Quid dicam ego, dum aduerto, quod tu Domine, fili Dei viui, non domus mea materialis, ſed corporis & animæ oſtium intras? Quanto potiore iure dicam: *Et unde hoc mihi? mihi, qui tanto tempore diaboli fui habitatio: mihi, qui te toties offendi: mihi, qui tibi tam rebelis exiui & ingratus? vnde hoc mihi, niſi à miſericordiæ tuæ magnitudine & bonitate, qui es tantus hominum amator.* Vnde? niſi ab hoc infinito amore tuo.

Adiungant & perpendant merito hic Sancti, quod ſi ſolis mundis & innoxis, beneficium & donum inæſtimabile foret, quid dicendum, quod ſe obſtrinxerit, vt multorum etiā peruerſorū miniſtrorum manibus tangatur atq; permiſiſſe ſe crucifigi impiorū tortorū manus noſtri amara eodē modo & iam permiſiſſe ſe peruerſorum & malorū ſacerdotū manibus tractari, & impura & fœtida multorū peccatorū ora & corpora ſubire, vt viſitet & conſoletur amicos. Omnibus hijs ſe offert Deus, & interū & ſæpius vendi & ſibi illud crucifigi & inter latrones ſuſpendi patitur. Sic vt dicit Paulus dicat, peccantes, quantum in ſe eſt, iterum Chriſtū crucifigere: *Crucifigentes ſibi met ipſos Filium Dei, vt hoc modo le nobis cōmunicaret & daret.* Aduerte ergo, an non ampla gratitudinis & illi ſeruenti materia ſe ſuggerat. Canit Eccleſia, & obſtupeſcit. magnum hunc Dominum non horuiſſe intrare Virginis vterum, dicit: *Non horruisti Virginis vterum.* Cōſidera iā vna ex parte Virginis illius puritatem & no-

& nostram, & facile erit animaduertere, quanto maiore nos stupore teneri conueniat, quod non horreat pectus intrare peccatoris.

CAPVT II.

De excellentiis & miraculis, quae fides dicat, nobis de hoc sanctissimo & diuino Sacramento credenda esse.

MIRANDA plurima docet Catholica fides, quae consecrationis verba hic operantur. Primum est, nobis esse credendum, simulatque sacerdos consecrationis verba super hostia protulerit, ibi verum esse Christi seruatoris nostri corpus, idem illud, quod ex purissimis sanctissime virginis visceribus natum est, idemque illud, quod in cruce suffixum, resurrexit, idemque illud, quod iam ad Dei Patris dextram sedet. Et simulatque sacerdos consecrationis verba super calicem protulerit, illic verum & preciosum esse Christi sanguinem. Et quamuis centum Missarum millia in tota Ecclesia dicantur, illo ipso momento, quo sacerdos verba consecrationis absoluit, hanc admirandam Deus conuersionem operatur, & in earum singulis realiter & vere est seruatoris nostri corpus & sanguis, hic consumitur, illic vero consecratur, & ubique vnus & idem est.

Secundum admirabile hic credendum est, post consecrationis verba ibi nec panem nec vinum manere; quamuis visui, tactui, gustui, & olfactui contrarium videatur, fides enim id negat. Dicebat patriarcha Isaac filio suo Iacob, dum ille caprarum pellibus manus obduxerat, ut fratris similis asset ad benedictionem & primogenituram obtinendam: *vox quidem, vox Iacob est, sed manus, manus sunt Esau.* Eodem modo & hic, quod manibus tangitur, & sensibus percipitur, panis & vinum videtur; sed vox fidei est. *Auditus*

autem per verbum fidei: hic aliud dicitur. *Praestat fides supplementum sensuum defectui.* Et in Manna, huius sacramenti vmbra & figura idem erat inuenite, non omnia sapiebat, perdicem sapiebat, & perdicem non erat, piscem sapiebat, & piscem non erat: Eodem modo & diuinum hoc manna, panem sapit, & panis non est, vinum sapit, & vinum non est. In aliis Sacramentis vna materia in aliam non vertitur, vt in Baptismo aqua, remanet aqua, & in Confirmatione & extremam unctione oleum, permanet oleum, in hoc vero Sacramento materia mutatur. sic vt, quod panis videtur, panis non sit, & quod vinum, vinum non sit, sed panis substantia in verum Christi seruatoris nostri corpus vertitur, & vini substantia, in preciosum eius sanguinem. Optime S. Ambrosius ait. Qui aliquid ex nihilo facere potuit, creando caelum & terram, qui in instantur multo magis vnum ex alio facere, & vna substantiam in aliam mutare poterit. Preterea videre est panem, quem quotidie edimus, breui tempore per caloris naturalis virtutem in carnem mutari, multo magis omnipotentis Dei virtus in momento poterit hanc admirabilem versionem efficere. Et vt vno miraculo aliud doceatur: plus est, Deum se hominem fecisse, Deum manentem, quam panem, desinentem esse panem, carnem fieri. Eadem ergo diuina virtute, qua Deus homo factus est, panis & vinum in Christi corpus & sanguinem conuertantur. *Quia non est impossibile apud Deum omne verbum, vt dicebat angelus Gabriel sanctissime virgini.*

Tertio, particulare quid in hac conuersione est, quod eadem non fiat eodem modo, vt naturales conuersiones, in quibus vna re in alteram conuersa, aliquid substantiae mutatae manet, haec materia eadem est, sed tantum forma mutatur, vt dum terra in argentum, & aqua in cristallum mutatur. Fitque vt dum ex particula luti vel cerae, subinde equum, subinde leonem effingis. Sed in admirabili hac conuersione post consecrationem, in hostia nihil substantiae panis remanet, & in calice nihil substantiae vini, nec materiae nec formae.

Amb. de huius qui instantur minist. c. 9.

Hanc conuersionem non fieri modo naturalis.

sed tota panis substantia in totum Christi corpus, & tota vini substantia in preciosum sanguinem conuertitur Ideoq; valde conuenienter & proprie Ecclesia (vt ait Concilium Tridentinum) ad totalem hęc conuersionem significandam vtitur hoc vocabulo Transubstantiationis, quod indicat vnius substantiæ in aliam mutationem. Vt enim naturalis generatio proprie dicitur Transformatio, quod in ea forma mutetur; eodem modo in hoc sacramento, in quo quia tota panis & vini substantia in totam corporis & sanguinis Christi substantiam vertitur, bono iure Transubstantiatio dicitur.

Sic vt in hoc sacramento nihil substantiæ panis & vini remaneat, sed solum color, sapor, odor, & alia panis & vini accidentia, quæ species sacramentales dicuntur.

Est & aliud mirandum quod in hoc sacramento elucet, quod accidentia hęc ibi sunt, & tamen in substantia & subiecto nullo sunt, quia nuius accidentibus proprium sit, simul cum substantia esse, & eidem inhærere, vt in tota philosophia docetur. Certum enim est albedinem per se subsistere non posse, sed solum, simul & in aliqua substantia, vt & sapor & odor. Hic vero præter omnem ordinem naturalem, eadem panis & vini accidentia supernaturaliter subsistunt, quasi per se & in aere sustententur: nam panis & vini substantia ibi amplius non est, vt iam diximus. Et in Christi corpore & sanguine, quæ illi succedunt, hęc accidentia esse non possunt, hincque ea Deus per se sustentat continuo miraculo.

Insuper credendum in hoc sacramento sub speciebus & accidentibus rebus panis, non solum Christi corpus esse, sed totum Christum, verum Deum & verum hominem, vt in cælo est. Tali modo, vt in hostia simul cum corpore etiam sit Christi Domini nostri sanguine & sanctissima anima & diuinitas. Eodem & in calice sub vini speciebus non solum est Christi sanguis, sed & corpus, & anima & diuinitas. Sed animaduertunt Theologi, omnia

hęc ibi non esse eodem modo & ratione, sed aliqua hic esse consecrationis verborum virtute & efficacia, & alia via concomitantia & consecutionis. Hoc in sacramento esse dicitur ex verborum virtute & efficacia, quod ipse verborum forma, consecrationis virtute & energia, significatur & declaratur: hocque modo in hostia nihil aliud est, quam corpus Christi, nec in calice aliud, quam sanguis. Verba enim hoc faciunt, quod significant, hocque illud solum est, quod significant: Hic est sanguis meus. Illud vero dicitur esse via concomitantia seu consecutionis, quod simul cum eo est, quod explicatur & verbis declaratur. Et quod ad Christi corpus, non iam hoc solum est sed simul cum sanguine, & cum anima, & cum diuinitate, idcirco omnia hęc etiam in hostia sunt. Et quia iam etiam sanguis non est solus, sed simul cum corpore, cum anima & cum diuinitate; etiam omnia hęc in calice sunt. Dum enim aliqua ita inter se coniuncta sunt, vbi vnam est, & alterum esse necesse est. Et hinc facile intelligere erit, quod dicant Theologi, si S. Petrus hoc triduo, quo Christus in sepulchro fuit consecrasset, animam Christi in hoc sacramento non futuram fuisse, quod tunc corpori coniuncta non esset, sed solum corpus mortuum, vt in sepulchro erat, quamuis cum diuinitate vnitam, quæ illud nunquam relinquit. Eodem modo dum Christus die Cœnæ consecrasset, erat in sacramento Christus seruator noster, verus Deus & verus homo, quamuis passibilis & mortalis, vt tunc temporis erat. Sed iam in sacramento est viuus, gloriosus, à mortuis resuscitatus, immortalis & impassibilis, vt in cælis est.

Quamuis vero hoc se ita habeat, quod in hostia sanguis, & in calice corpus Christi Domini nostri sit, tamen conueniebat duas has distinctas consecrationes fieri, vnamquamque per se, vt sic magis ad viuum exprimeretur Christi passio, in qua sanguis à corpore seiunctus fuit. Idque causa est, quod huius mentio in eadem sanguinis consecratione fiat: *Qui pro nobis*

Concilium Tridentinum. sess. 13. de sanctis. Eucharistiæ sacramentum. c. 4.

4. Accidentia hic esse sine subiecto.

5. Hic sub speciebus esse totum Christum, vt in cælo est.

pro multis effundatur. Præterea, quod hoc sacramentum institutum sit, ad nutriendum & sustentandam animas nostras, idcirco necesse fuit illud non solum in cibo, sed & in potu institui, quod perfectum corporis nutrimentum in his duobus consistit, vnum tamen hinc erui potest, ad eorum, qui sacerdotes non sunt, consolationem, quod quamuis sub dabis speciebus non communicant, vt illi qui Missam celebrant, sed tantum sub panis specie, ob multas & grauissimas rationes quas hic habuit Ecclesia, tamen hostiam recipientes, Christi corpus recipiunt simul & sanguinem animam & diuinitatem, nam integer & perfectus est sub singulis speciebus. Et dicunt Sancti & Theologi tantum illos gratiam recipere quantum Sacerdotes, qui sub vtraque specie communicant, si tam dispositi, quam hi, accedant. S. Hilarius ait, vt in mauna, quod huius sanctissimi sacramenti figura fuit, nec ille qui plus colligebat, pl⁹ inueniebat, nec ille qui min⁹, minus habebat, vt ficer textus ait; eodem modo & in hoc Sacramento, nec ille, qui sub vtraque specie panis & vini, ideo plus recipit, nec ille qui tantum sub panis specie, ideo minus recipit, sed omnes huic sunt æquales.

Aliud vero magnum in hoc sanctissimo Sacramento miraculum est, quod Christus non solum integer est in tota hostia, & in toto calice, sed & in qualibet parte hostiæ & singulis vini speciei gutti, & particulis: tam integer est Christus, vt in tota est hostia, & tam integer, q̄ est in celo, quantumlibet parua & minuta sit particula, vt ex ipso Euangelio colligere est, nam Christus non consecrauit singulas buccellas & partes, quibus communicabant Apostoli, sed semel tantam panis quantitatem consecrauit, quæ diuisa singulis communicandis sufficeret. Ideoque de calice expressè dicitur in Euangelio, quod Christus discipulis suis dedit dicens: *Accipite & diuidite inter vos.* Et non solum eum separatur & diuiditur hostia vel calix, sed etiam antequam diuidatur, est Christi corpus totum in tota hostia, & totum &

integrum in tota specie vini, & totum ac integrum in qualibet eius parte. Aliqua in rerum natura sunt exempla & similitudines, quæ hic nobis aliquid lucis addere possunt. Nam & anima nostra tota est in toto corpore & tota in qualibet eius parte: & vox, quam exprimo, (quæ est similitudo à D. Augustino allata) tota est in tuis auribus, & tota in auribus singulorum. Et si speculum intueare, videbis in eototam tuam figuram, quamuis paruum speculum sit, & te multo minus: & si speculum in multas particulas diuiseris, in singulis etiam partibus figuram tuam videbis, vt in toto speculo videbas. Huiusmodi & similia à Doctoribus & Sanctis exempla & similitudines adferuntur, vt hæc mysteria exponantur, quamuis nulum sit quod in omnib. simile sit, quamuis rem adiuent & aliquid lucis addant.

Hocque aliud est mysterium, quod quando hostia vel calix diuiditur & separatur, sola panis & vini accidentia diuiduntur & separantur, Christus vero non diuiditur nec separatur, sed integer manet in qualibet, etiam minima particula. Similiter & dum hostiam mandis, non Christum mandis nec frangis. Ait S. Hieronymus: *O humanorum illusio sensuum! franguntur illa, quæ humanis sensibus in te videntur accidentia: & tamen nec corrumpis nec frangeris: te dentes videntur masticare, velut panem materiale, & tamen nunquam masticaris perfectus & integer sub qualibet quantumcunque minima contineris particula, & te integer accipimus.* Ideoque canit Ecclesia: *A surante non concisus, non confractus, non diuisus, integer accipitur.* Nulla rei fit scissura, signi tantum fit fractura. Contrarium hic nobis, quam in aliis conuiuiis, accidit, in quibus cibum non quadras nec vasa scindis, sed in diuina hac mensa non ita fit quadra & vas, quæ sunt accidentia, scinduntur, & manent integer cibus & substantia. Et alius in mensa cibum sed non quadras & vasa comedis, sed in suprema hac mensa cibum edimus, qui tam solidus est, vt cum illo quadram edamus.

Ombia

Modus quo
Christus in Eucharistia præsens est exemplis & similibus illustratur.

Augustinus

Hier tom. 4. p. 35. & apud Euseb.

Omnia hæc, quæ fides docet, nobis iam ad credendum & venerandum sufficere debent, neo curiose illa scrutari, & semper illi D. Augustini fundamento innitendum: *Demus aliquid Deum posse, quod nos fateamur illud inuestigare non posse.* Hoc primum principium statuendum, Deum plus posse, quam nos possumus capere. Nam vt Sancti aiunt, magna Dei opera non essent, si nostra illa ratio & intellectus capere & comprehendere possit, ideoque fidei meritum est, credere quod non videmus. Præterea speciale quid in hoc sanctissimo est sacramento, quod in aliis fidei mysteriis non reperitur: in aliis enim credimus quod non videmus, quod valde laudandum: *Beati, qui non viderunt & crediderunt:* sed hic non solum credendum, quod non videmus, sed & contrarium eius, quod videmus. Secundum enim sensus nostros videtur ibi panis & vinum esse, & tamen credendum ea ibi non esse. Fides quam de hoc mysterio habemus, similis ei est, quam Abraham habuit quæ tam à S. Paulo Apostolo extollitur. *Qui contra spem in spem credidit.* Spes supernaturalis, naturalem diffidentiam superat quam oculi videbant. Credebatur enim & sperabat se filium habiturum, quamuis contrarium naturalis spes dicitaret, nam secundum naturam habere non poterat, quod & ipse & vxor ad multam senectutem peruenissent, & post dum velleret filium secundum Dei mandatum offerre, sperabat Deum promissionem suam implerurum, quam fecerat, quod in eo semen eius multiplicaret. Eodem modo & in hoc diuino sacramento contrarium credimus, quam sensus nobis dicitant, ideoque magni meriti est, quod hic creditur. Dicebat Deus populo suo: *Mane panem comedetis, & vespere vobis carnes dabo.* Mane vita hæc est, dat se nobis Deus sub panis & vini specie: adueniente vero vespere, quo gloria significatur, Christi carnem clare videre erit, quomodo & quæ ratione hic continetur, tunc velum scindetur, cortina voluentur, & clare facie ad faciem omnia hæc videbimus.

In prædictorum confirmationem multa authentica hic adferri possent miracula, nam huiusmodi plenæ sunt sanctorum historiae, sed vnum solum attulisse contentus ero, quod habetur in Chronicis ordinis S. Hieronymi. Religiosus quidam nomine F. Petrus de Cauanuelas, qui postea fuit Prior de Guadalupe, valde fuit impugnatus à tentationibus circa fidem, præsertim huius sanctissimi sacramenti, dictante cogitatione qui fieri possit, vt sanguis in hostia esset? & voluit illum Deus mirando quodam modo ab hac tentatione liberare: qui huiusmodi fuit Celebrante illo facium quodam die sabbati de B. Virgine, & consecratione peracta, cum se inclinaret vt diceret orationem hanc: *Supplices te rogamus;* videt nubem supernæ descendentem & totum altare tegentem, in quo sacris operabatur, tali modo vt ob nubis obscuritatem & caliginem nec hostiam nec calicem videre possit. Cumque hoc casu vehementer turbaretur, & maximo terrore corripereetur ob hæc, quæ videbat, Deo multis cum lacrymis supplicabat, vt hoc eum periculo erueret, & huius euenti causam aperiret. Illo plorante & perterrito paulatim nubes euauit: & altari iam omni caligine libero, & respiciendo videt sibi hostiam desesse, & calicem detectum & vacuum esse, nam & sanguis ipsi ablatus est. Et tantus illum inuadit timor & stupor, dum hæc videret, quod mortuo similis esset, & ad se rediens cepit maximo eum cordis dolore & copioso lachrymarum imbri iterum Deo & sanctissimæ eius Mariæ, cuius Missam celebrabat, supplicare, si quod accidisset, eius causa contigisset, & eum eo periculo, cui se expositum videbat, eriperent. Quo angore & agitato, vidit hostiam per aera in splendida patena positam descendere, & super calicem collocari, ex qua statim multæ sanguinis guttæ cooperant in calicem defluere tanta quantitate, quæ ante in calice fuerat. Sanguinis vero fluxu sistente cooperulum calici impostum, & hostia in eo altaris loco, quo ante posita erat. Sacerdos ostentans

Aug. tract. 12
super Ioan.

Fides Eucharistia non tantum superat sensum sed etiam etiam contrariatur.
Ioan. 20. 29.

Rom. 4. 15.

Mat. 16. 12.

eens, quod tanta videret mysteria, & nesciens quid sibi agendum, vocem audivit dicentem: Munere tuo fungere, & cela, quod vidisti. Et nunquam post hanc tentationem sensit, Acolytus vel minister, qui inseruiebat, nihil horum videbat, nec vocem at diebat, solum lachrymas Sacerdotis, & quod Missam plus solito produceret, animaduvertebat. Quæ omnia prædicta ei manu scripta in schedula fuerunt inuenta in eius generali confessione. Quod in secreti signum, quod ei videbatur, factum fuit.

CAPVT III.

Incipit agere de preparatione, quam excellentia & huius sanctissimi Sacramenti dignitas requirit.

Hanc eminentiam sanctissimum hoc Sacramentum supra omnia alia habet, quod hic realiter & vere est ipse Iesus Christus verus Deus & verus homo. Hinc omnium sacramentorum excellentissimum est, quodq; maximos in anima nostra gratias & effectus operatur. In aliis n. participes eius gratiæ, quæ illic communicatur, efficiuntur, sed in hoc ipsius gratiæ fontis participes efficiuntur. In aliis quasi ex rivis bibimus, qui ex fonte emanat, hic vero ex ipso fonte bibimus, accipimus n. ipsum Christum verum Deum & hominem. Hincque sacramentum hoc *Eucharistia* dicitur, quod hic omne bonum & gratiæ principium situm sit. Ideoque hoc ipse Dei filius datur, qui vere gratia & donum hominibus datur, pro incarnationis mysterio nominatur. Eandem ob causam per Antonomastiam Communio dicitur, secundum quod S. Lucas ait in actis Apostolorum de fidelibus: *Erant perseverantes in communicatione fractionis panis.* Accipientes enim hoc sacramentum participamus summo & maximo omnium bono, qui est Deus, & cum eo omnibus spiritualibus bonis & gratiis.

Rodriguez exercit. pars 2.

Nobis dando suum corpus & sanguinem nos participes reddit omnium thesaurorum, quos sancta carne sanguine precioso acquisiuit. Quamvis & communio dicat, qd fideles sibi inuicem uniat & coniungat, nam oēs vnum cibum & mensam accipientes, communicamus & coniungimur, & vnum quid efficiuntur, saltem fide & religione, & quasi vnum corpus efficiuntur, secundum illud D. Pauli: *vnum panis, vnum corpus, multi sumus, oēs qui de vno pane participamus.* Hincque est, quod S. August. dicat, Christum hoc Sacramentum ideo sub panis & vini speciebus instituisse, ut indicaret, quod ut panis ex multis tritici granis conficitur, qd in vnum colliguntur, & vinum ex multis variorum granis, eodem modo ex multis fidelibus, qui hoc sacramento communicant & participant, vnum fit corpus mysticum. S. Ioan. Damasc. hoc sacramentum comparat prunæ illi ignitæ, quæ vnum Seraphim labia Esaiæ prophete inuodavit, & oēs imperfectiones sustulit, Eodem modo (dicit) & cibus hic cælestis, quod diuinitati vnus sit, quæ ignis est consumens: *Deus non ster ignis consumens: omnes nostras imperfectiones & iniquitates consumit, & donis & Spiritu alibus replet bonis.* Denique Evangelicum illud conuiuium est, quo Deus iubet inuitatis dici: *Ecce prandium meum paratum, tauri mei & altitilia occisa sunt, & omnia parata.* Quod dicit omnia parata indicat, nos in sacro hoc conuiuium omnia habere, quæ possunt desiderari. Idcirco Propheta de hoc cibo dicebat: *Parasti in dulcedine tua pauperi Deus.* Non explicat, quid hic paratum sit, tantum enim bonum, quod hic continetur, est, ut verbis exprimi nequeat. Hinc merito exclamat Ecclesia: *O sacrum conuiuium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis eius, mens impletur gratia, & futura gloria nobis pignus datur.* Nomen hoc conuiuium lætitiæ & delectationem, abundantiam & saturitatem exprimit, quæ in eo sunt. O sacrum conuiuium in quo recolitur memoria passionis & amoris illius excessus, quo Deus nos persecutus est, & pro nobis se morti tradidit, & morti quidem crucis.

ii O sacrum

O sacrum conuiuium, in quo anima nostra saturatur, & gratia impletur. O sacrum conuiuium, in quo nobis glorię pignus datur, & tale quidem, vt ab eo, quod post dabitur, non distinguatur, cuiusmodi hic pignora esse solent, sed ipsemet Deus, qui premium nostrum erit, seipsum dat in hoc conuiuium, quamuis recte, & in hoc glorię conuiuium & cęna, ipse manifestus est. Quod tanta sit huius sanctissimi sacramenti excellentia, & tanta Domini eius maiestas, qui hic recipitur, accurata s. ne & magna preparatio & dispositio requiritur. Dum Regius Propheta de templo Hierosolymis ædificando ageret, aiebat: *Opus namque grande est: neque enim homini preparatur habitatio, sed Deo.* Et quamuis multum auri, argenti, & lapidum preciosorum collegerat, nullus ei pōderis videbatur. Quę omnia ad templi edificationem, in quo Arca ponenda erat, destinabantur, in qua manna huius diuini sacramenti figura continebatur. Quid ergo preparationis necessarium erit ad illud templum & habitationem, in qua personaliter ipse Deus nobis recipiendus est, quę tãto maior esse debet, quanto figuratũ figurę antecellit, & viuum putat? Preter id vero, quod tanti Domini Maiestati debetur; nostra plurimum interest, exacte preparatos esse, vt hoc sanctissimum sacramentum sumamus.

Necessitas preparationis ad Eucharistiam ex eiusdem excellentia demonstratur.

2. Paral. 29. 1.

Gratia qua in hoc Sacramento percipitur respondet.

Conc. Trident. Sess. 7. c. 8.

Qualis enim preparatio & dispositio fuerit, talis & gratia, quam recipiemus, erit. Vt ille, qui ad fontem aquam haurit, tantum aquę haurit, quantum vas, quod attulit, capere potest. Quod vt cuius manifestius fiat, aduertunt hoc Theologi, quod non solum quis maiore recipiat gratiam secundum maius actum & bonorum operum meritum, quibus ad hoc sacramentum sumendum accedit: quę vocant, *ex opere operantis*, qui Concilium Tridentini loquedi modus est, sed & gratiam sacramentalem, quam præterea sacramentũ ex se dat, secundum priuilegium & diuinam institutionem, quam vocant, *ex opere operato*, quę tanto maior erit, quanto maior fuerit dispositio, quę ad sacramentum hoc acceditur: Deus enim gratiæ opera secũ-

dum naturę cõformitatem operatur. Et in natura videre est, omnia ibi operari secundum subiecti dispositionem, quę in eo reperitur: hincque videri est ignem siccum non sit, tardius inflammatur, sic vt secundum siccitatis gradus, erit & ignis operatio, eodem modo & in hoc diuino sacramentum, quę ob causam nostram quam plurimum refert, quam optime preparatos accedere.

CAPVT IV.

De munditię & puritate non solum mortalium, sed & venialium criminum, quę ad sacrosanctam Communionem nobis accedendum est.

DE tribus hic præsertim agemus. Primo de dispositione & preparatione necessaria ad hoc sanctissimum sacramentum. Secundo quid nobis postumptione facti opus, & qualis gratiarũ actio esse debeat. Tertio quid fructus & comodi ex sacrosanctam Communionem colligendum. Quod ad primũ attinet: dispositio & preparatio hic requisita multo maior quã aliis sacramentis esse debet, quoniam excellentiora sunt sacramenta; tanto & maiore requirunt preparationem ad recipiendum & puritatem. Hincque aliqua sunt sacramenta, ad quę recipienda solum requiritur dolor & verã peccatorum contritio, & non peccatorum confessio. Hoc vero diuinum sacramentum tantę est dignitatis & excellentię quod sub eo lateat Deus ipse, quod præter prædicta aliud sacramentũ requirat pro dispositione, quę est Confessionis sacramentum, dum aliquod præcessit mortale peccatum. Tali modo vt non sufficiat dolore & criminum contritione accedere, sed præter hæc & cõfessionem præcedere necesse est, vt decreuit Concilium Tridentinum secundũ illud S. Apost. Pauli: *Probrat seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de cali-*

alio bibat. Quæ verba hoc modo à Concilio exponitur: vt necesse sit, vt quis probatus & Confessionis examine & iudicio examinat⁹ accedat. Quæ dispositio & preparatio omnibus Christiani sub mortalis peccati pœna necessaria est, & illa ad gratiam in sacramento recipiendam sufficit.

Et licet verū sit, quod ob venialia peccata & alios defectus & imperfectiones, quæ mortalia peccata nō sunt, homo ipso facto huius sanctissimi sacramenti gratiam non amittat, sed gratiæ augmentum recipiat, vt aiunt Theologi, perdit tamen copiosum & abundantem illum gratiarū & virtutum, & aliorum admirabilium effectuum fructum, quem in mundioribus & puriorib. & deuotis animis operari solet: licet enim peccata venialia charitatē non tollant, tamen feruorem extinguunt, & deuotionē minuunt, quæ maxime propria dispositio est, quæ ad diuinum hoc sacramentum requiritur. Si ergo participes copiosi fructus esse velimus, quo frui solent, qui vt debent, ad Communionē accedūt, necesse est mūdos nos esse, non solum à mortalib. sed & venialib. peccatis. Ideoque & ipse Iesus Christus eandem nos dispositionem sortit, illa discipulorum pedum, quam præmisit, edocuit, vt nos certiores redderet, vt ait S. Bernardus, de munditia & puritate, qua nobis ad hoc sanctissimum sacramentum accedendum est, nō solum lethaliū, sed & venialium peccatorum, qui puluis est, qui pedibus nostris adherere solet.

S. Dionysius Arcopagita ait, Dominum non solum venialium peccatorum, sed & alio um defectuum & imperfectionum munditiam hoc exemplo requirere, *Exigit, inquit, extremitatem munditiam*: ad quod probandum adfert illam sanctam ceremoniam, qua Ecclesia in Missa vitur, dum sacerdos manus lauat, antequam sacrosanctum hoc offerat sacrificium. Et exacte discuit, quod nō rotas manus, sed solum digitorum extremitates lauet, vt intelligatur nos nō solum à grauioribus, sed & leuioribus, & defectib. & imperfectionibus mundos esse debere. Si Nabucho-

donosor mandabat, vt pueros eligerent: *In quibus nulla esset macula, pueros & mūdos & pulchros, qui cibis mensæ suæ alerentur & educarent, quanto æquius nos Regiam hanc mensam & diuinā cum maxima munditie & puritate adire* Et quia Angelorum panis est, & nobis Angelica puritate est sumendus. Refert Petrus Cluniacensis de Sacerdote quodā in partibus Teutonicis, qui prius bonæ & sanctæ vitæ lapsus est in turpe & inhonestā peccatum, & peccato peccatū addens audebat altare accedere ad Missam dicendā, sine præuia emendatione vel confessione. Qui error eorū qui ante bene vixerāt, esse solet, vt si post in erubescendū q. peccatum inciderint, non audeant id cōfiteri, nec Communionē abstinere, ne existimatione & opinione, q̄ ante apud hoēs habebant, excidant. Superbia exæcantur. Hunc Deus vt pater misericorditer punire voluit, quodā negotio, q. ei oculos aperuit, quod tale fuit: Dum hostiam in manū haberet, vt sumeret, ex iisdem euāuit, vt & sanguis in calice eodēque die non cōmunicauit, quo illo facto valde cōfusus & obstupescit fuit. Quod & postea bis illi accidit, volens Missam dicendo experiri, an Deus idem indignationis signum, vt ante, illi exhibiturus esset. Quo cognouit, quantum suum esset peccatum, & quam iuste contra se Dei iram excitasset. Et lachrymis perfusus se ad Episcopi pedes abiicit, & magno cū dolore & cordis gemitu illi, quid hbi accidisset, refert, & ei cōfessus, & pœnitentia ab eo accepta, q̄ ieiunia, disciplinis & alias requirebat asperitates, multoq. tempore ea exercuit, nec ausus amplius Missam celebrare, donec Prælatus & Pastor ei mādauit & ad hoc licentiam cōcessit, q. videretur iam pro peccatis Deo fecisse satis. Mirum porro fuit, quod illi in prima Missa accidit, q̄ dixit, quod maiore eius parte multis cum lachrymis & dolore peracta volenti S. sacramentum sumere, tres illæ apparuerunt hostiæ, quæ ante ob eius indignitatem disparuerunt, & in calice omnis ille sanguis inuentus sit. Quo facto Deū indicare voluisse certum est,

Dan. 4.

Pet. Clunia. lx
de mirac. c. 12.
Sacerdos cum
peccatis celebrans à Deo
punitur.

est, peccata ipsi demissa esse. Cui misericordiae magnam exhibuit gratitudinem, & magno cum gaudio etiam tres illas hostias sumpsit, & post in valde perfecta vita perseverauit. Quod Petrus Cluniacensis dicit ab Episcopo Claremontano in multorum praesentia relatū esse. Casarius in suis dialogis simile refert exemplum.

Casari. l. 2. dialog. c. 5.

CAPVT V.

De alia magis particulari dispositione & preparatione, qua ad sanctissimum hoc sacramentum nobis accedendum est.

VT quis perfecte admirabilibus fructibus, quos secum hoc diuinum sacramentum adducit, fruatur, dicant sancti & spiritualis vitae magistri alia nobis magis particulari dispositione & preparatione opus est, videlicet actuali deuotione. Idcirco hic exponemus, quamnam sit haec deuotio, & quam ratione in nobis excitabimus. Ad hanc dicant nobis sacra Communione ad eundem esse primo summa cum humilitate & reuerentia: secundo maximo cum amore & fiducia: tertio maxima cum fame & desiderio huius caelestis panis. Ad tria haec reduci possunt omne genus affectus, quibus actualis deuotio excitari potest, tam ante huius sacramenti sumptionem, quam ipso Communione tempore, & post eadem. Ad quod docendum omnes libri considerationum pleni sunt, quae valde diffusae & extensa sunt, hincque solum aliquas tangemus, quae magis consuetae & ordinariae & vtiliores sunt: viam ostendentes quo quis hoc fundamento innixus per se posse discurrere. Quod ei vtilius erit, secundum quod in libro exercitiorum spiritualium docetur.

Deuotio actualis ante Communionem procuranda.

D. Ignat. l. exercit. spir. in annot. in prin. post annot. 2.

Humilitas & reuerentia excitanda.

Primum ergo ad sanctissimum hoc sacramentum nobis accedendum summa eum humilitate & reuerentia. Quae in anima

nostra excitabitur, si vna ex parte supremam illam Maiestatem & Dei magnitudinem, quae vere in hoc sanctissimo sacramento est, inspiciamus, quodque ille idem Dominus est, qui sola sua voluntate creauit, conseruat & gubernat caelum & terram, & sola eadem potest omnia ad nihilum redigere: coram quo Angeli & altissima Seraphim alas contrahunt, tremunt & contremiscunt cum profundissima reuerentia. *Columna caeli contremiscunt, & pauent ad nutum eius.* Et inde oculos in nos ipsos retorquamus, nostram abiectiōem & miseriam attendentes. Sicque aliquando accedere poterimus Evangelici illius publicani animo, qui ad altare non audebat accedere, nec oculos ad caelum leuare, sed à longe stans magna cum humilitate pectus tundebat dicens: *Deus propitius esto mihi peccatori.* Alias verbis filii prodigi accedere poterimus: *Domine peccauit in caelum, & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus, sed fac me sicut unum ex mercenariis tuis.* Alias verbis illis S. Elisabethae: *Et quid hoc mihi? ut supra dictū est.* valde etiam conduxerit, cum attentione aduertere verba illa, quae Beata in illius tempore Communione recitanda ex Evangelio decerpta: *Domine, non sum dignus, ut intres sub testum meum: sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea.* Domine debilis sum & infirmus, sed ideo ad te venio, ut me sanes & confirmes, tu enim dixisti: *Non est sanis medicus opus, sed male habentibus, quorum causa praesertim venisti.*

Eul. bius S. Hieronymi obitum describens, in quo aderat, cuiusque fuit discipulus, dicit, quod dum iam sanctus ille sanctissimum hoc sacramentum sumpturus erat, vna ex parte Dei Maiestatem & immensam bonitatem miratus, altera vero ex parte oculos in se reflectens, dixerit. *Cur nunc tantum te humilias, ut patiaris ad hominem descendere publicanum & peccatorem: & non solum cum illo manducare vix, sed & te ipsam manducari ab illo iubes?* Secundo Regum libro dicit sacer textus, David Miphiboseth filio Ionathae dixisse:

Tu

Tu comedes panem in mensa mea semper. Qui respondit: *Quis ego sum seruus tuus, quoniam respexisti super canem mortuum similem mi.* Si hoc dixerit Mephiboseth quod ad Regis mensam inuitaretur, quid hominem ad Dei mensam inuitatum dicere fas erit? Et quandoquidem ad diuinum hoc Sacramentum debita cum dispositione accedere non possumus, suppleamus defectus nostros humilitate & reuerentia, & cum Regio Propheta Dauid dicamus: *Quid est homo, quod memor es eius? aut filius hominis, quoniam uisitas eum?* Et cum S. Iob: *Quid est homo, quia magnificas eum?* Merito miratur & dicit Ecclesia: *O res mirabilis: manducat Dominum pauper seruus & humilis, & in pectore sumit Deum & Dominum suum, caeli & terrae Creatorem.*

Secundo nobis ad hoc sanctissimum Sacramentum accedendum summo amore & fiducia. Vt hic in nobis affectus exciteretur, bonitas, misericordia & infinita Dei charitas consideranda, qui tam hinc elucet ut initio diximus. Quis enim non eum amabit, qui tam nos amauit? Quis illi non fides, qui tanto nos beneficio affectit? Qui seipsum nobis dedit, quid nobis non est daturus? Recte ait S. Chrysostomus: *Quis pastor oues proprio pasceat eruore. Et quid dico pastor? Matres multae sunt, quae post partus dolores filios alij trahunt nutricibus: hoc autem ipse non est passus, sed ipse nos proprio sanguine pasceat, & per omnia nos sibi cogmentat.*

Tertium, quod hoc sanctissimum Sacramentum requirit, est, ut magna eum esurie & cupiditate accedamus. Panis iste (ait S. Augustinus) esuriam querit hominis interioris. Vt eibus corporalis tunc temporis utilis esse uideatur, quando cum fame comeditur, eodem modo & diuinus hic eibus utilis erit, si anima ad illum magna cum fame accesserit, cupida se Deo uiuendi, & aliquod singulare donum & gratiam ab eo impetrandi. Et animam esurientem satiat bonis. Idem Angelorum Regina affirmat in cantico: *Esurientes impleuit bonis.* Ad hanc esuriam & deside-

rium excitanda multam proderit una ex parte considerare extremam nostram cupiditatem, & altera ex parte mirabiles effectus, quos sanctissimum hoc Sacramentum profert, ut Christus Redemptor noster apud homines ambulans, omnes ad se uenientes ab omnibus curabat infirmitatibus, nec legitur unquam ulli sanitatem petenti negasse. Accessit ad illum mulier illa, quae sanguinis fluxum patiebatur, & tangit simbriam uelamentum eius, & statim sanata est. Venit ad pedes eius peccatrix illa Evangelica, & remissionem impetrat, ueniunt ad illum leprosi, & mundantur, accedunt à diaboli obsessi, caeci, & paralytici, & omnes curantur & sanantur. *Quia uirtus de illo exibat, & sanabat omnes.* Idem faciet & hoc sanctissimum Sacramentum, si hac cum fame & desiderio accedamus, quod idem sit, qui tunc temporis erat, & conditionem non mutauerit.

Luc. 8. 19.

CAPVT VI.

In quo aliae considerationes & modi
se ad sacram communionem
preparandi uiles ponuntur.

INTER alias considerationes, quibus nos ad sacram communionem parare possumus, ualde apta & propria est passionis Christi memoria, amoris illius immensitatem, quo Dei filius se pro nobis in Cruce obtulit, considerando. Praecipua enim ratio, ob quam Christus Seruator noster hoc diuinum instituit Sacramentum, haec fuit, ut nobis semper praesens esset, & quasi in mente uiueret passionis eius memoria. Ideoque iussit, ut quoties hoc sumeretur, eius recordaremur, dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.* *Hoc & nobis reperit & inculcat S. Apostolus Paulus: Quotiescunque manduca-*

Consideratio
passionis Christi
ad Eucharistiam suscipiendam praeparat.

Luc. 22. 19.

2. Cor. 11. 24. & 26.

bitis panem hunc, & calicem biberis, mortem Domini annuntiabitis. Et ideo S. Bonauentura

Bonau. de
preparat. ad
Missam c. 6.
Et in fascicu.
c. 8.
Cant. s. 6.
Chrysost.

uentura multum hanc deuotionem suadet, ut quot escunq; sacram Communionem adimus, mysterium aliquod passionis meditemur, & dicat se se solitum fuisse: eoq; ipso *Liquefiat anima eius* Dei amore. Dicitq; S. Chrysostomus, quod qui ad sacram Communionem accedit, sibi persuadere debeat, se quoties communicat, in Christi lateris vulnere torquesque applicare, & sanguinem sugere, participemque fieri eius, quod ille nobis eo ipso impetrauit. S. Catharina Senensis communicans sibi persuadebat, se ad matris vbera ire, ut dum infans erat. Alij, quod summum hoc Sacramentum Christi passionis memoria sit, in cogitatione designant Christum crucifixum, & cor suum Caluarie montem imaginantur, & ibi Domini crucem erigunt, & illam amplectentes in se sanguinis guttas ex illa defluentes colligant. Alij imaginantur se presentes esse in cœna illa, quam Christus Redemptor noster cum discipulis nocte passionis habuit, quasi inter Apostolos recumberent, & ex eius manu sacrum corpus & sanguinem reciperent. Et hæc non solum consideratio, & cœnæ illius representatio est, sed re ipsa ipsissima mensa, ipsum conuiuium, & ipse Dominus est, qui tunc temporis Apostolis suis corpus & sanguinem dedit, idem ipse nobis idem dat, & eodem amore, quo tunc temporis dedit.

Considerandū
in Euchar.
quis, ad quem
& quo sine veniat.

Bona præterea est præparatio, se sequentium punctorum consideratione exercere. Primum: quis sit Dominus ille, qui venit: qui est omnium rerum Creator cœli & terræ Dominus, infinitæ Maiestatis & perfectionis Deus. Secundum: ad quæ venit: ad me venit, qui sum puluis & cinis, qui sæpius illum valde offendi. Tertium: quare venit, ut mihi passionis suæ fructum & preciosissima gratiæ suæ dona comunicet. Quartum: quid illum venire moueat? non proprium commodum, nam omnium rerum Dominus est, & nullus indiget: sed purus purus amor & desiderium, ut anima mea salua fiat, & gratiæ eius semper particeps

sit. Quintum debet se quilibet in tribus virtutibus Theologicis scilicet spe & charitate exercere.

Et quia nos digne ad tantum Dominum accipiendum præparare non possumus, nisi ille dederit, petendum nobis est, ut ille nos disponat & animam nostram ornent humilitate, munditia, amore & debita reuerentia proponendo illi vulgarem illam rationem: Domine si quis potens & dives Rex diuicere vellet ad pauperem viduam, non expectaret, donec illa ei parasset palatium, in quo quiesceret, sed designatorem hospitiarum præmitteret & famulos, qui id præpararent. Idem ergo & tu fac in anima mea parere, quandoquidem ad eam diuertis, præmitte Domine designatorem tuum & Angelos tuos, ut habitationem hanc componant & exornent, quæ tam sordida, & tam plena avararum rebus & peccatis, & faciant eam te dignam habitationem. Nosque ad sanctissimam virginem & sanctos nostros patronos conuerentes humiliter eos rogemus, ut nobis hanc petitionis satisfactionem impetrent.

Præter has præparaciones, addemus & aliam facilem & vtilem, & multis magnæ consolationi futuram. Si hoc feruore potiri non contigerit, & tanto non inflammemur quo velles, desiderio, quo aliquando Domino excipiendo conueniet, exercere ista voluntate & desiderio habendo, & hoc ipso defectus istos supplebis, Deus enim cor adspicit, & quod desideratur à te, recipies, quasi illud haberes, secundum illud Prophetæ: *Desiderium pauperum exaudivit Dominus, præparacione cordis eorum audivit auris tua.* Dicit Blosius hanc deuotionem & præparacionem à Deo doctam fuisse S. Mechildem, nam aliquo quodam tempore dicebat illi Dominus: Dum tibi sacra sumenda est communitio, desidera ad nominis mei gloriam habere omne desiderium & amorem, quo aliquo tempore ad me maxime incensum cor arsit, & hoc modo me accedere poteris, oculos enim in amorem illum dirigam.

figam, eumque recipiam, secundum id, quod habere desideras. Idem & de S. Gertrude refertur. Quæ volens quodam tempore S. Sacramentum sumere, & valde anxiosa esset, quod tam sibi non videretur ad id parata, rogabat sanctissimam virginem & omnes sanctos, vt Deo pro illa omnem præparationem & merita offerrent, quæ quisque eorum aliquo tempore habuerat, ad idem recipiendum. Hinc illi dixit Dominus: *Iam vero omnibus cali civibus appares in eo ornatu, quem tibi petisti.* Sic vt optima dispositio & præparatio foret, desiderare sanctissimum hoc Sacramentum recipere tanto eam feruore & amore, quo sancti ad idem accedebant, & cupere & Deum petere, vt, quod nobis deest, meritis & virtutibus Iesu Christi & sanctorum suppleat. Hocque ipso vt in gratiarum actione poterimus, vt post dicemus.

His & similibus considerationibus in nobis excitanda est actualis deuotio, qua sancti docent ad sacram Communionem nobis accedendum esse, aliquando vna, aliquando alia consideratione, prout cuiuslibet magis expedire videbitur. Animaduertendum tamen est, vt nos hoc modo præparemus, & faciamus, ad quod obligamur, necesse esse, vt tempus aliquod huic negotio infumamus. Pater noster Franciscus de Borgia in tractatu, quem composuit de præparatione ad sacram Communionem, tres dies ante Communionem assignat ad se præparandum, & tres dies post eandem ad gratiarum actionem, & multas considerationes & exercitia, ad se his diebus occupandum, ponit. Effetque illud valde vtile medium, vt quis tota hebdomade deuotioni incumberet & se colligeret, partim spe tantum Dominum recipiendi, partim accepti beneficii memoria. Nam solum cogitare, Cras est mihi communicandum; vel recordari: hodie vel heri communicauit, sufficit ad se colligendum. Si tamen non tantum tempus esset, quod huic præparationi impenditur, saltem fastidium, cui est communicandum, ora-

tionem vel illius partem alicui vel aliquibus prædictarum considerationum impendere. Ad quod multum proderit, vt nocte communionem præcedente, dum cubitum itur, hac nos cogitatione occupemus: Cras mihi communicandum est, & quoties è somno expergiscimur, eadem cogitatio surrepat: vtq; mane oculis vix apertis illa statim nos inuadat. Si enim Pater idem ad cuiusq; diei orationem in animaduersionibus requirit, quanto æquius id fieri eo die, quo tantum Sacramentum nobis sumendum est?

Ignat. l. exeres. spiritual. in addit. prima hebdomada.

CAPVT VII.

Quid nobis post diuini huius Sacramenti sumptionem seruandum, & qualis esse gratiarum actio debeat.

VT ante pastum valde vtile esse solet aliquod corporis exercitium, quo calor naturalis excitetur, eodem modo & ante Communionem profuerit, aliquod meditationis & considerationis habuisse exercitium, vt animæ calor qui est deuotio & amor, excitetur, de quo iam dictum est. Eodem modo est post pastum conuersari cum aliquo & colloqui valde salubre est, vt & erit post diuinam hanc pastum, de quo iam agemus. Hoc commodissimum tempus est ad cum Deo agendum & in corde nostro amplexandum. Ideoq; necesse, vt eo vti nouerimus, & ne inutiliter illud elabi sinamus, & nec quidem minimam eius particulam: *Non defraudetis à die bono.* Et particula *boni doni non se prætereat.* Tempus hoc considerationibus & similibus affectibus, de quibus ante diximus Communionem præcedere debere, impendendum est. Et præsertim nos occupare debemus primū laudibus & gratiarum actionibus pro omnibus beneficiis acceptis, præcipue pro inestimabili illo nostre redemptionis beneficio, & eo, quod nobis hic exhibet seipsum dando, & ea viscera nostra penetrando. Et quandoquidem

Ecccl. 10. 14.

Post Communionem primo gratia Deo agenda.

dem dignas pro tam eximio beneficio reddere gratias non possumus, in insufficientiæ nostræ supplementum offerendæ Deo omnes gratiæ & laudes omnium Seraphim & Angelorum ab ipsis mundi primordijs, & omnium sanctorum, quas in mundo, dum viuerent, & iam in gloria ipsi concinant, & quas illi in omnem æternitatem daturi sunt, & voces nostræ illis iungendæ, capientes illum omnium cordibus & linguis laudare. *Cum quibus & nostras voces ut admitti iubeas, deprecamur.* Et inuitandæ omnes creaturæ, ut nos hic adiuent: *Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipsum.* Et quia nec omnia hæc prædicta sufficiunt, ut debite Deus lauderetur, nam omni laude maior est, nobis optandum & desiderandum est, ut ipse se amet & laudet, nam ipse se sufficienter amare & laudare poterit.

Psal. 33. 4.

2. Amoris actus excitandi.

Secundo tempus hoc amoris actibus impendendum: nam hic præsertim locum habet sanctarum inspirationum exercitium, quæ nihil aliud sunt, quam certi quidam amoris actus & interna desideria summi illius boni, cuiusmodi erant illa Prophetæ, dum diceret: *Diligam te Domine fortitudo mea Quæ admodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.*

Psal. 17. 1.

Psal. 41. 2.

3. Petitionis institutio.

Tertio, tempus hoc impendendum petitionibus, tempus enim negotiis nostris expediendis peropportunum est, & ad a Deo gratiam obtinendam. Refert S. Scriptura de Regina Esther, quod noluerit Regi Assuero suam exponere petitionem, sed petierit, ut Rex ad conuiuium veniret, quod parauerat, & quod tunc petitionem declararet. Quod & factum fuit, & illic impetrauit, quod voluit. Idem & in hoc fit conuiuium, in quo Rex Regum inuitatus est, vel potius nos ab eo inuitati, hic impetrabimus, quicquid petemus.

Esther 5. 3. & 5. 7. 3.

1. Reg. 25. 3.
Gen. 32. 26.
Luc. 19. 9.
Psal. 34. 3.

In die enim bona venimus. & dicere possumus, quod Iacob cum Deo luctans: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.* Dum Zachæi intrares domum, dixisti: *Hodie salus domui huic facta est.* Dic iam Domine,

idem de domo hæc, quam intrasti. *Dic anima mea: salus tua ego sum.*

Hic à Deo petere licet peccatorum veniam, fortitudinem ad passionem nostras superandas, & tentationibus resistendâ, gratiam ad virtutes parandas, humilitatem, obedientiam, patientiam, perseverantiam. Et non solum sibi hæc petenda, sed & pro Ecclesiæ necessitatibus rogandum, tam generalibus, quam specialibus, pro summo Pontifice, pro Rege, & illis, qui Reipublicæ Christianæ præstant tam in spirituali, quam seculari, & aliis particularibus, quibus obligati vel detentati sumus, eodem modo, quo in Missæ fi. 49. lentio fit, ut post dicemus.

CAPVT VIII.

De alio modo gratiarum actionis.

ALiqui sequenti modo post sanctam Communionem gratias agunt, considerant Christum Dominum nostrum suis in visceribus, quasi quodam lectulo & throno, & inuitant omnes suas potentias & sensus, ut eum Regem & Dominum suum agnoscant & venerentur, ut quis habens in suo hospicio vel domo magnatem aliquem, qui ad se diuertit, vocat omnes filios, ut præsentem illum venerentur & agnoscant. Et vnoquoque sensuum suorum tria efficiunt, primo gratias agendo, quod talem potentiam vel sensum dederit, secundo, se acculant & dolent, illo se non esse vios, ad quod Dominus illum dederat, tertio auxilium & gratiam peccat, ad se post emendandum. Quæ bona & valde utilis gratiarum actionis forma est, & est primus trium formarum orandi, quas Pater noster in spiritualium exercitiorum libro assignat.

Alij imaginantur se in omnibus sensibus & potentijs infirmos, quod Christus medicus sit, *Qui sanat omnes infirmitates tuas*, per omnes illum ducunt, quasi qui medicum per nosocomium, rogantes: *Domine*

Domine veni ad fide infirmos hos oculos, hanc linguam &c. & mei miserere & sana me. *Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum, sana animam meam, quia peccavi tibi.*

Aduertendum hic vt actum horum exercitiorum & similitum hoc tempore nobis paremus, non opus esse loci compositionem fingere, nec extra nos querere, quod præsentem & in nobis habeamus ipsum Iesum Christum, non solum secundum diuinitatis, quæ omni in loco est, sed & secundum sanctissimæ eius humanitatis præsentiam, quæ realiter in nostris est visceribus, quamdiu durant sacramentales species, quod fit, quâ diu integra est panis substantia. Si ergo Christi imaginem adspicientes ad orationem colligimur & excitamur, quid fiet, si ipsum Christum adspiciamus, qui hic adest, non in effigie, vt in Crucifixo, sed in propria persona? Sicque voicuique comandum vt in se reflectatur, considerando intra se Christum, vt sanctissima Angelorum Regina faciebat, dum illum in vtero gestabat, & ibi cum dilecto suo agat, dicendo cum sponso: *Inueni, quem diligis anima mea, tenui eum, nec dimittam.*

Vt vero maiore cum animo nitamur eum tenere, & plus temporis gratiarum actioni impendere, multum adferre subsidium poterit, quod aliqui ponunt Theologi, quod toto eo tempore, quo species sacramentales durant, & Christi realis præsentia in visceribus nostris est, quo plus se similibus actibus plus exeruerit, tanto maiorem recepturus sit gratiam, non solum ob maius actuum meritum, quod dicunt *Ex opere operantis*, sed & *ex opere operato*, ob sacramenti virtutem, eodem modo, quem posuimus, eum de dispositione ageremus.

Vnde videre est, quam male faciunt, qui hoc tempus, quo tanta sibi possent acquirere, elabi sinunt, & tanto hospite domus excepto, statim dorsum illi obuertunt, & vix illo vno ostio intrante, ipsi alio exeunt, nec cum illo humaniter agunt. Si apud nos inciuile censeretur, si graui aliquo hospite domus excepto illi nullus loqueretur, nec officium offerret

Rodriguez exercit. pars.

quid fiet, si tam inciuiliter cum tanto hoc hospite agatur? Narrat Surius de S. Margarita Hungarorum Regis filia, quod cum sequenti die illi communicandum erat, præcedenti non alio, quam pane & aqua victitabat, ob cibi illius cælestis reuerentiam, & totam noctem infomnem in oratione ducebat, communionem vero peracta, totum illum diem orando transebat ad vesperam vsque, qua aliquid cibi sumebat.

Surius.

CAPVT IX.

De fructu ex sancta Communionem colligendo.

Virtutes & admirandos effectus, quos sancti de diuino hoc Sacramento adferunt, non solum faciunt, ad declarandam eiusdem excellentiam & immensam charitatem, qua nos persecutus est Dominus, sed & vt oculos & cor ad illos reflectamus, vt hinc sanctæ Communionis fructum colligamus. Hanc ob causam aliquos hic ponemus. Diuina hoc Sacramentum hunc habet cum omnibus aliis Sacramentis communem effectum, quod gratiam digne recipientibus conferat. Alium tamen proprium habet, quo ab aliis Sacramentis differt, quem Theologi nominant refectionem spiritualem, quod est esse animæ nutrimentum, quo illa se reficit, restaurat & vires sumit, vt appetitibus suis resistat, & virtutem amplectatur. Ideoque in verba illa Christi: *Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus*, vulgo dicunt sancti, vt & Concilium Florentinum, quod quoscunque effectus corporale nutrimentum in corporibus producit, eisdem spiritaliter diuinus hic cibus in anima operatur. Hincque dicitur Christum Redemptorem hoc sanctissimum Sacramentum instituisse voluisse sub nutrimenti specie, vt eadem specie sub qua institutum est, nobis effectus, quos produceret, aperiret, & quanto per anima nostra eo indigeat. Vt ergo corporale alimentum corporis

Effectus Eucharistia communis cum aliis Sacramentis est gratia. Effectus Eucharistia peculiaris Relectio Spirituali.

Ioan. 6. 56.

Concilium Florentinum.

kk vitam

vitam sustentat, & vires renouat, & ad certam vsq; ætatem crescere facit, eodem modo & sanctissimum hoc Sacramentum spiritualem vitam sustentat, animæ vires restaurat, virtutem debilitatam reparat, hominem contra inimici tentationes fortificat, & ad debitam vsq; perfectionem crescere facit. Hic panis est, qui cor hominis confortat & corroborat, vt eo, sicut Elias, confortati ambulemus, donec perueniamus vsque ad Dei montem Oreb.

*Psa. 103. 15.
1. Reg. 19. 8.*

Præterea aliquid aliud alimento corporali proprium est, quod gustum & saporem comedenti det, & tanto maiorem, quanto melius & preciosius est alimentum, & quo palatum melius dispositum: eodem modo diuinum hoc alimentum non solum nos nutrit, conseruat & confortat, sed & spiritualem gustum & suauitatem adfert, secundum quod aiebat Patriarcha Iacob in Prophetis benedictionibus, quas mortis tempore filiis suis impertiebat, prædicens, quid in Evangelica lege futurum erat, dum ad Aser filium peruenisset dicebat: *Aser pinguis panis eius, & præbebit delicias Regibus.* Christus panis est fertilissimus, suauissimus & lapidissimus. Dicit S. Thomas tantum esse gustum & delicias, quem panis hic cælestis producit illis, quibus cordis & animæ palatum expurgatum est, vt verbis exponi nequeat, quod hic spiritualis dulcedo in ipso fonte, qui est Christus Seruator noster, gusteretur: fonte omnis suauitatis & omnium rerum vita, quæ hoc sanctissimo Sacramento mediante animam communicantis intrat. Et tanta subinde hæc est dulcedo, vt non tantum spiritum recreet, sed & in carnem redundet, secundum illud Prophetæ: *Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum vinum.*

*Bonau. l. de
pers. ad for-
gem suam.*

Hinc oritur, quod ait S. Bonauentura, sæpius contingere, vt quis debilis valde & languidus ad sacram Communionem accedat, & tantam fieri lætitiã & consolationem, quam huius alimenti vi recipit, vt tam corroberetur, quasi nulla eum debilitas teneret. Guimandus Aduerfa-

*Guimandus
Aduerfanus.*

nus Episcopus antiquus auctor, scribit de senioribus monachis, tantum fuisse solumen & robur, quod in sancta Communionem percipiebant, vt aliqui eorum hic solo nutrimento sine vlllo alio cibo viuerent, quod hoc omnis eorum consolatio & sustentatio esset, tam animæ, quam corporis, quoq; die non communicabant in se magnam debilitatem & animi deliquissent sentiebant, & videbantur sibi deficere & viuere non posse. Dicit idem auctor, aliquibus eorum ab Angelo Communionem ad cellas delatam esse. In Chronicis Ordinis Cisterciensis refertur, de quodam monacho, qui quotiescunque communicabat, videbatur sibi mellis fauam gustare, quæ dulcedo ad tres vsque horas durabat.

Secundum hæc ergo fructus nobis ex sancta hac Communionem eruentus, debet esse magnus animus, ad in via Dei ambulandum & progrediendum: fortitudo maxima ad passiones mortificandas & tentationibus resistendum & superandum. *Parasti in conspectu meo mensam, aduersus eos, qui tribulant me.* Ad hoc ergo parauit Deus hæc mensam. In aliis mensis, qui inimicos habet, timet, & monere non audeat, in hæc vero homo robur accipit & fortitudinem, ad omnes inimicos superandos. Hincq; ait S. Chrysostomus, nobis ex hac mensa surgendum esse vt leones ore ignem vomentes, quo diabolos terreamus & ipsis terribiles simus: dum dicit: *Tanquam leones ignem spirantes ab hac mensa recedamus, facti diabolo terribiles.* Quod & Christus Seruator noster nobis indicauit, dum Communionem peracta discipulis suis diceret: *Surgite, eamus hinc.* Quasi diceret. Iam communicatis, eamus ad passionem. Hincq; videre fuit in primitiua Ecclesia, dum roties hoc diuinum Sacramentum frequentabatur, non solum Christianis vires fuisse, ad Dei legem obseruandam, sed & robur, ad furiori & tormentis tyrannorum resistendum, & vitam & sanguinem pro Christo effundendam.

CAPVT

CAPVT X.

*Sacra Communio-
nem magnum esse contra omnes
tentationes remedium, praesertim
ad conseruandam casti-
tem.*

Huius diuini Sacramenti frequenta-
tionem efficax esse remedium di-
cunt sancti, nam praeterquam quod ma-
gnas suggerat vires, passiones & prauas
propensiones debilitat, concupiscentiae
ardorem diminuit, quae omnium ma-
lorum radix est, & nos expeditos ad Dei
voluntati obsequendum reddit.

S. Thomas ait, rationem, ob quam
sanctissimum hoc Sacramentum nos a
tentationibus & lapsibus liberat & defendit,
esse, quod cum Christi passionis memo-
riale sit, qua diaboli superati sunt, qui
in nobis Christi corpus & sanguinem vi-
dentes fugiunt, & sancti Angeli nos iu-
uant & comitantur. SS. Ignatius & Cyril-
lus ob eandem rationem huius sanctissimi
Sacramenti frequentationem suadent,
quod diaboli a nobis fugiant. Et S. Chry-
sostomus ait. Si agni sanguis huius Sacra-
menti figura in superliminaribus domo-
rum politus habitatores a punitione &
occisione, quam Angelus exterminator
faciebat, liberabat, quanto magis id fa-
ciat diuinum hoc Sacramentum.

Sed singulare dicunt sancti & efficacis-
simum remedium esse ad inhonestas cogi-
tationes superandas & castitatem conser-
uandam, mitigat enim carnis motus &
peccati fomitem sedat. Et (vt ait S. Cy-
rilus) sensualitatis ardorem & appetitum
extinguit, vt aqua ignem. Hoc modo SS.
Hieron. Thomas & alii illud Zachariae
prophetiae exponunt: *Quid enim bonum e-
ius? & quid pulchrum eius? nisi frumentum
electorum, & vinum germinans virgines?*
dicuntque huic caelesti cibo proprium esse
virgines germinare, vt corporale ali-

mentum, dum bonum est, bonum san-
guinem & humores producit, eodem mo-
do & diuinus hic cibus in nobis castitatem
& affectuum puritatem producit. Prae-
terea dicit S. Cyrillus diuinum hoc Sacra-
mentum non solum animam, sed & corp⁹
sanctificare, quo perficitur, quod Ecclesia
in Missae sacrificio petit: *Fiat nobis ad salu-
tem mentis & corporis.* Farina Elisaei est,
qua venenum ex sobitione tollebat, &
saporem adfert. Et vt mulier illa Euange-
lica tangenti simbriam vestimenti Chri-
sti, stetit in illa fluxus sanguinis: & testa-
menti arca Iordanem intrante, aquae
supernae steterunt, & non fluxerunt, eodem
modo Christo corpus nostrum intrante
stant tentationes & crescit ardor & con-
cupiscentiae ignis: O felix fructus vbertatis,
ex quo virginitas germinatur? exclama-
nt sancti. Dicit quidam grauis doctor,
nihil tam ad castitatem conducere, quam deuo-
tesacram Communioem frequentare.

Referunt Nicephorus Calixtus, Gre-
gorius Turonensis, Nauclerus, & alij gra-
ues auctores mirum quid, quod Constan-
tinopoli accidit, & huiusmodi est. Quod
cum in Graeca Ecclesia verus esset con-
suetudo, vt Christi Domini nostri corpus
consecraretur ex pane communi, quo so-
lent vesci, quibus panibus consecratis
populus communicabat, & si quae Reli-
quiae superessent in sacrario, aduocabant
sacerdotes aliquot pueros Scholasticos,
quorum virtus magis erat perspecta, &
sinceritas notior, quibus reuinis sanctis-
simas has reliquias dabant, vt illas reci-
perent. Quod ait Nicephorus sibi pue-
ro saepius accidisse, dum in Ecclesia edu-
catur. Accidit postea, euntibus pue-
ris, qui ad hoc vocati erant, inter eos esse
& filium cuiusdam Iudaei opificis vi-
trarij, & cum Christianis pueris com-
municare. Quod causa fuit puerum diui-
tius morari, & hora consueta domum non
venire. Interrogat pater, vnde veniret? con-
iicit illa-
dicit ex Christianorum se templo veni-
re & comedisse ex pane, quem pueris da-
bant. Quo responso pater tanta ira &
furore correptus est, quod nulla execu-
tio-

*Viguerus in
instit. Theol.
c. 16. v. 3.*

*Niceph. Calix.
in sua hist. ec-
cles. l. 17. c. 27.
Greg. Turon.
l. de mart. c. 8.*

*Iudaeus puer
a patre post
Communio-
nem in fornacem
accensam
coniectus illa-
sus permanet.*

satione expectata filium arripuerit & in vitri fornacem precipitarit, quæ incensa erat, & ostium occluserit. Mater filium abesse videns, & non venire, aliquo tempore elapso in ciuitatem illum quaesitum abiit magno cum animi mæore & sollicitudine. Verum illo, nec eius quidem signo, inuento, domus tristis redit, post tres dies cum prope fornacem esset, & lachrymas & gemitus refricaret, & capillos euelleret, cepit filium nomine suo vocare. Quod ille audiens & matris vocem agnoscens intus in fornace, in qua erat, respondit. Quo illa audito fornacis ostio effracto videt filium in ignis medio tam sanum & integrum, vt nec capillum quidem capitis ignis attigisset. Exit puer, & querit illa, quis illum seruasset? respondet Dominam quandam purpura indutam sæpius eo venisse, & aqua, quam effundebat ignem extinxisse, præterea cibum attulisse, quoties eo indigeret. Venit miraculum hoc ad Iustiniani Imperatoris aures, & iussit matrem & filium baptizari, qui Christo nomina dederant: patrem vero, qui se conuertere nolebat, iussit in arborem suffigi, & suspendio enecare. Quod sanctissimum hoc Sacramentum in huius pueri corpore, qui illud receperat, effecit, illum in ignis medio ab omni læsione conseruando, idem & spiritualiter operatur in eorum mentibus, qui illud digne sumunt, illos in medio ignis tentationum defendendo & sine læsione aliqua conseruando.

CAPVT XI.

De alio principali fructu, ex sancta Communione nobis colligendo, qui est nos Deo vnire, & in Christum transformare.

VNum præcipuorum effectuum & finium, ad quos Christus Seruator no-

ster diuinum hoc Sacramentum instituit, dicunt Sancti esse, vt nos sibi vniret, incorporaret, & vnum quid secum efficeret. Vt enim dum diuinum hoc Sacramentum verborum consecrationis virtute consecratur, id quod panis erat, in Christi substantiam conuertitur, eodẽ modo huius Communionis virtute, qui homo erat miro quodam modo spiritaliter in Deum mutatur. Idq; illud ipsum est, quod Christus in Euangelio dicit: *Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo.* Sic vt cibus caloris naturalis virtute in substantiam comedentis conuertitur, & idem cum eo fit, eodem modo & qui hunc Angelorum panem comedit, se Christo vnire, iungit, & vnum quid cum illo efficitur, non Christo se conuertente in id, quod nutritur, sed eum, qui illum recipit in se vertendo & transformando, vt idem Dominus S. Aug. aiebat: *Cibus sum grandium, cresce & manducabis me, nec tu me mutabis in te, sicut cibum carnis tue, sed tu mutaberis in me.* Hinc S. A. quæst. 1. Thom. ait huius Sacramenti propriũ effectũ esse, hominẽ in Deum transformare, & ei similem reddere. Si enim ignis, eo quod tam nobile elementũ sit, in se omnia, quæ ei applicantur, conuertit, ante cõsumendo, quicquid ei contrarium est, & suam ei post formam & perf. ctionẽ communiẽdo, quanto magis infinite illa bonitatis & nobilitatis abyssus consumeret, quicquid mal. in anima nostra inueniet, & si eam similem reddet.

Sed posthabita reali & vera Christi vnione cum eo, qui eum recipit, quam his verbis declarat: *In me manet, & ego in eo,* quamque sancti similitudinibus quibusdam propriis declarant, descendendum magis specialiter ad praxim, & fructum, qui nobis ex sancta hac Cõmunionẽ colligendus est, qui est nos spiritaliter cum Christo vnire, & in eum nos mutare & transformare. Hoc est, vt nos, quo ad vitã & mores, similes reddamus, humiles vt Christus, patientes vt Christus obediẽtes vt Christus, castos & pauperes vt Christus. Idq;

est, quod S. Apostolus Paulus aliis verbis significat: *Induimini Dominum Iesum Christum. Et induite nouum hominem.* In consecratione, manentibus accidentibus, panis substantia in Christi corpus conuertitur, in Communionem contra fit, nam hominis substantia manet, & accidentia mutantur, homo enim, qui superbus erat, humilis fit, qui incontinentis, castus: qui iracundus, patiens: hocque modo in Christum transformatur.

S. Cyprianus in verba illa Regii Prophetæ. *Et calix meus inebrians quam praclarus est,* quæ de hoc sacramento intel igit, ait, ut ebrietas hominem sui impotentem & alium à se reddit, eodem modo & diuinum hoc sacramentum aliquem sui impotentem aliumque à se facit, & obliuionem mundæ memoriæ inducit, & efficit ut tota eius cõterfatio in calis sit. *Quam mutati fuerunt discipuli in Emaus euntes hoc diuino sacramento accepto? Cognouerunt eum in fractione panis,* ex dubitantibus fideles, ex timidis fortes facti sunt. Eodem modo & nos a Communionem mutatos redire & in alios homines versos conuenit. *Mutaberis in virum alium. In virum perfectum.* Idem & S. Basiliius inquit, & ad id confirmandum allegat illud S. Pauli: *ut & qui uiuunt, iam non sibi uiuant, sed eis, qui pro ipso mortui sunt, & resurrexerunt.*

In sancta quædam quid huic proposito apprimi conueniens, & valde spirituale. Agit de conditionibus & signis, quibus perspicitur, num anima in Deum transformata sit, & dicit unum eorum esse, dum homo desiderat contemni, abiici & ab omnibus dedecore affici, & omnes vult credere, se dedecore dignum esse, & ut nullus ei condoleat, & in nullius creaturæ corde, nisi Dei solius viuere vult. Et non solum non vult aliquo modo reputari aliquid esse, sed magno honori ducit sibi ab omnibus contemni, ut sic se Christo Domino nostro conformet. Et cum S. Paulo dicit: *Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi.*

S. Ioannes Chrysostomus exponens, quid obligationis contrahamus, postquã

tantum sacramentum sumpsimus, dicit: *Cum nos ab ira corripimus, vel ab alio vitio, cogitemus, quibus facti sumus digni, & sit irrationabilium nobis motuum correctio talis cogitatio.* Decet linguam, quæ Christum tetigit, sanctificatam esse, nec ociosa effatire, nec se postea profanare. Non decet in pectus & animum, qui Deum sumpsit, & fuit theca & reliquarium huius sanctissimi sacramenti, steruus & sordes vanorum desideriorum conici, utque aliud, præter Deum, tractet & cogitet. *Edidit quis odor ferum quid, & toto die suauem illud odorem exhalat Odoriferum hunc cibum comedisti, qui omnem cælestem virtutem & Deitatem redolet, quem te odorem exhalare fas est? De S. quadam virgine legitur, quæ dicit: Dum communico, toto illo die maiori diligentia cor custodio, in eo Deum imaginans, quasi domi suæ quiescentem. Quare omnem, quam poteris, sanabat modestiam, tam loquendo, videndo & eundo, quam omni exteriori conuersatione, ut ille, qui digitum labiis imponit, silentium petens, & ne tumultus vel murmur fiat, ne is, qui dormit, excitetur.*

CAPVT XII.

De alio principali fructu ex sancta Communionem colligendo, qui est nos integre Deo offerre, & in eius manus resignare. Et de preparatione & gratiarum actione, quæ hic nobis facienda est.

PRÆCIPVVM, quod nobis ex sancta Communionem colligendum, est nos resignare & conferre integre in Dei manus, ut particula luti in manum figuli, ut de nobis faciat, quod lubet, & ut lubet, & quando lubet, & quomodo lubet, sine aliqua exceptione vel reseruatione. Filius Dei se integre in sacrificium Deo Patri in

eruce obtulit, pro nobis omnem sanguinem & vitam dando. Et quotidie in cibum dat integre in hoc sanctissimo sacramento corpus, animam & diuinitatem. Hinc rationi consentaneum est, vt & nos ipsos offeramus & integre ei resignemus. Hoc dicunt proprie esse *communicare*, idem Deo facere, quod ille tibi: ipse tibi dat quicquid habet, da & tu illi, quicquid habes.

Hæc etiam gratiarum actio esse debet post sacram Communionem: *Quid retribuam Domino pro omnibus, que retribuit mihi? & præferam pro hoc beneficio, quod mihi iam contulit. Scis quid ille velit sibi à te retribui? id quod subiungitur: Præbe fili mi cor tuum mihi.* Recte hoc Sanctus quidam declarauit: *Quid magis requiro, quam vt te studeas mihi ex integro resignare. Quicquid præter te ipsum das, nihil curo, non enim datum tuum, sed te quero. Sicut non sufficeret tibi omnibus habitis præter me, ita nec mihi placere poterit, quicquid dederis te non oblato. Offer te mihi, & date totum pro Deo, & erit accepta oblatio.* S. Augustinus dicit, id in quo Cain Deo displicuit, dum offerret sacrificium, & quare Deus eius sacrificium non adspexit, nec accepit, vt fratris Abel sacrificium, fuisse, quod cum Deo non recte partiretur, *Dans Deo aliquid suum, sibi autem seipsum*, nam seipsum non offerebat. Idem facere dicit Augustinus eos, qui Deo quid, sed non voluntatem offerunt. *Regnum celorum aliud non querit pretium, quam te ipsum. Tantum ualeat, quantum tu es. Te da, & habebis illud.*

Hæc ergo oblatio & integra nostri resignatione in Dei manus occupandi & nobis subsistendum post sanctam Communionem. Idque non solum in generali faciendum, sed diuidendo & ad casus particulares descendendo, nos resignando & voluntati diuinæ conformando, tam in ægritudine quam sanitate, tam in morte quam vita, tam in tentatione, quam consolatione, explicando id, in quo maximam sibi fieri repugnantiam & difficultatem sen-

tiet, & idem Domino in gratiarum actionem offerendo, non locum, nec officium nec gradum, quantumcunque humilem & abiectum excipiendo donec nihil se nobis offerat, in quo voluntatem nostram non plane Dei voluntati conformem & vnã sentiamus. Ad quod multum conducit oratio illa, quam Pater noster ponit in exercitiorum spiritualium libro. *Suscipe Domine vniuersam meam libertatem, accipe memoriam, intellectum atque voluntatem omnem, quicquid habeo vel possideo, mihi largitus es, id tibi restituo, ac tuæ prorsus voluntati tradendum gubernandum. Amorem tui solum cum gratia tua dones, & diues sum satis, nec aliud quidquam ultra possum.* Hic etiam nos in aliquarum virtutum actibus exerceri conuenit præsertim earum, quibus quis maxime indiget. Quicquid enim quis uolet & opus habet, sapienter diuinum hoc manna. *Habens omnis saporis suauitatem.* Omnisque virtutum sapor habet, ideoque aliquando vna, aliquando alia te virtute exerceri conuenit, semper id respiciendo, quod tibi maxime necessarium est. Sic senilis humilitate indigere, cura vt humilitatem sapiat: cuius hic speculum & saporem inuenies, quod Dei filius hic panis accidentibus vestiatur, quæ quia accidentia, ab æstiora & pauperiora sunt panis & falsis, quibus illum in Bethlem sanctissima eius mater inuoluit, quæ maior potest excogitari humilitas & abiectio, quam quod Deus se vt communem cibum comedendum opponit, quod que in altaris mensa lineata vt mappas extendimus, & corporalibus pro idem, patens pro scutellis & calice pro cyatho vramus quod illum manibus tangamus & ore & stomacho sumamus? *Quænam Dei abiectio, & quæ maior hominis exaltatio esse potest? Certo quodam modo magis hic humilitas, quam in incarnatione elucet.* In hæc ergo tam digne te exerce, donec eam plane videaris imbibisse, & illa te totum penetrasse. Offer Deo omnis mundi honoris & existimationis contemptum in gratiarum actionem, accipiendo con-

tempus & vilipendenciam pro ipsius amore.

Multum etiam prodest ad particularia & minutiora descendere, eademque hic Deo in gratiarum actionem offerre. Iam tandem quisque plus minusque errores & defectus suos agnoscit, & scit, quid illum progredi impediatur, & in quibus solitus est plerumque labi, procurat ergo quilibet in quaque Communionem aliquid horum in gratiarum actionem offerre. Si deliciarum amicus es, & commoditatis studeas, & nihil tibi deesse velles, offer Deo horum mortificationem, hodie vnius & cras alterius. Gaudes colloquiis & tempus inuuliter consumis, & te hic mortifica, idque Deo in alia Communionem offer. Si tam propriae voluntati amicus es, ut fratribus placere & cedere nolis, ne aliqua in te tibi mortificatio vel minima adhibenda sit: & si subinde illis auferre & morose loqueris, stude te hic vincere, & alia in Communionem Deo offerro. Et ut diximus de oratione agentes, multum conducere, aliquid sibi faciendum eodem die proponere, sic & in Communionem profuerit proponere te vincere & mortificare in aliquo eodem die, & hanc mortificationem Deo in gratiarum actionem offerre. Exitima illud esse, quod Deus a te exigit pro gratiis & beneficiis ab eo acceptis. Deus enim a nobis nihil aliud petit, nec aliam compensationem exigit, nisi ut nos emendemus, & id corrigamus, quod scimus illi displicere, & haec optima est gratiarum actio, quae post Communionem fieri, & acceptissimum sanctum, quod illi exhiberi potest. Diximus tribus modis vel de tribus fieri posse gratiarum actionem: primo interius in mente beneficia agnoscendo: secundo laudando gratias verbis agendo benefactori: tertio, operibus: hicque tertius optimus gratiarum actionis modus est, hic enim ille est de quo hic agimus. Non totum ergo considerationibus impendendum, quamuis & hoc bonum sit, sed meliora sunt opera, & ob eam causam proponun-

tur considerationes, ut ad opera descendant. Ideo & de praeparatione ad communicandum dico, quod quamuis particularis illa praeparatio valde utilis sit, quae solita est fieri ante sanctam Communionem per aliquot considerationes, & quod eam nullus emittere debeat, quod tamen sacramenti reuerentia exigat ut quisque faciat, quod in se est, tamen optima & praecipua dispositio fieri debet bona & sancta vita, utque nos quotidie emendemus & perfectiores reddamus in eo quod agimus, ut tanto maiore cum puritate & munditia hoc diuinum sacramentum accedamus, secundum illud S. Ambrosii & Augustini. Sic viuere, ut quotidie merearis accipere. Ideoque M. Auila in epistola quadam, quam de eo ad deuotum quendam scribit, dicit praeparationem ad sacram Communionem esse debere bonum modum quem quis in tota vita & tota hebdomada seruare debet, ad quod docendum allegat cuiusdam sancti Dei exemplum, qui dicebat se nunquam particularem praeparationem ad communicandum facere, quod singulis diebus faceret, quod in se erat. Haec valde utilis praeparatio est, & multo melior illa, qua quis se quarta horae parte colligit, & alius postea, & quod quis iam tepidus, non mortificatus & imperfectus maneat, ut ante.

Sic ut haec praecipua praeparatio sit eademque optima gratiarum actio, & hic praecipuus fructus ex sancta Communionem percipiendus esse debet, utque de oratione diximus, praecipuum eius praeparationem esse debere passionum nostrarum mortificationem, sensuum collectionem & cordis custodiam, eumque fructum inde percipiendum esse, & quod vnum alterum operam suam locare deberet, eodem modo & hoc, bona & sancta vita, & ut quis omnia tam accurate faciat, ut potest, ut Deo placeat, praecipua dispositio sit oportet, ad sacram Communionem accipiendam, illudque principalem fructum inde colligendum esse necesse est, & vnum alterum promouere debet, ut vna Communionem alterius dispositio sit. Et sicut diximus, ut quis bonam habeat orationem & in illa proficiat, non in eo

Bona vita optima ad sacram Communionem praeparatio est. Ambrosii de sacram. e. 4. Augustini de verbis Domini in Euang. secum. Luc. serm. 23. M. Auila 100. 2. epist. fol. 107

Tract. i. c. 1.

confu-

confilit, vt quis consolationes habeat & delectationes, nec vt quis multas considerationes & magnas habeat contemplationes, sed vt quis ex oratione redeat humilis patiens, indifferens & mortificatus. Eodem modo & bona Communio & eius fructus non inde dependet, nec inde metianda est vt quis multas habeat considerationes, quantum unque etiam illa sancta & bona sint, nec ob delectationes & consolationes, sed ob passionum mortificationem & maiorem resignationem & cum Dei voluntate conformitatem, quae inde eruuntur.

Hinc quiddam magnae consolationis colligitur, quod semper in nostra sit potestate bene communicare, & magnum ex Communionis fructum referre, nam penes nos est Deo iuuante in Dei manus nos resignare, mortificare, & emendare, quod scimus diuinæ Maiestati displicere. Quod si feceris, magnum ex communionis fructum feres, supera, mortifica & corrige quotidie aliquid. Cadit idolum Dagon in praesentia arcae testamenti. Hoc idolum honoris, hoc deliciarum idolum & comodatatum, hoc propriae voluntatis ob reuerentiam tanti Domini humi corruat, vti nam hoc modo communicare nos mortificando & aliquid corrigendo, quantum parui momenti sit, quantum proficeret anima nostra?

Hieronymus.
Erom. 31. 27.

S. Hieronymus exponit, quod sapiens ait de forti muliere: *Considerauit semitas domus sua, & panem ociosum non comedit.* Semitas domus dicit esse examen & praeparationem, quae ad hanc diuinam mentem requiritur. Quodque dum quis ex sacra Communionis fructum refert, dicatur non ociosus panem comedere, quandoquidem illi prodest, quod comedit. Sed vae tibi, qui tot annos panem hunc ociosus comidisti, quia nunquam te vicisti, nec aliquam passionem aut vitium mortificasti. Grauius ergo toras, quandoquidem nihil prodest, quicquid comedis. Ne vero posthac id contingat, intret quisque ad se, & semitas animae suae consideret, adspiciat passionem, vitium vel inclinationem, quae illi maiori

est damno vel impedimento, & satagat illa tollere & mortificare, donec cum S. Apostolo Paulo dicere possit: *uiuo autem Gal. 2. iam non ego: uiuit uero me Christus.* In qua uerbo ait S. Hieronymus: *Id est, non uiuit ille, qui quondam uiebat in lege, qui tunc persequatur Ecclesiam, uiuit autem in eo Christus, id est, sapientia, fortitudo, sermo, pax, gaudium, ceteraque uirtutes, quas qui non habet, non potest dicere: uiuit autem in me Christus.*

CAPVT XIII.

Quid cause sit, quod quamuis tam mirandos faciat effectus hoc diuinum Sacramentum, aliqui tamen, qui hoc frequentant, non sentiant.

QUAERET aliquis, quandoquidem hoc sanctissimum sacramentum tantam confert gratiam, & tantos & tam mirabiles producat effectus, quid cause sit, quod multi saepius hoc frequentantes & communicantes in anima non solum non sentiant illam iucunditatem & spirituales dulcedinem, de qua diximus, uel ueritatem in uirtute non uidentur proficere sed semper quasi sui similis esse? Aliqui respondere solent hoc uulgari pro uerbo. Nimirum familiaritas parit contemptum: sibi persuadentes crebram frequentationem causam esse, ut tanta cum reuerentia & dispositione non accedant, ideoque tantum fructum non referant. Sed falluntur: hoc a locum in spiritualibus & Dei conuersatione non habet: imo nec in hominibus sapientibus & prudentibus, frequentior enim cum his conuersatio & familiaritas maiorem gignit existimationem & reuerentiam, quo n. quis saepius cum humiliori agat, tanto plus eorum prudentiam & uirtutem perspicit, & admiratur. Concedamus uero pro uerbum hoc in mun-

mundi sapientibus locum habere, ut enim in hac misera vita nullus tam potest esse perfectus, qui alicui virio non subiacet, quod agendo cum eo sapius & familiariter detegitur, potest magna familiaritas causa esse, ut opinio & illius existimatio minuatur. In Dei vero commercio & familiaritate locum habere non potest, ut enim hic Dominus infinitæ perfectionis & sapientiæ est, quo quis sapius cum illo tractat & melius illum nouit, tanto maiore illum honore & reuerentia prosequitur, ut videre est in sanctis Angelis & beatis, qui Deum perfectissime in cælo noleunt, & familiariter cum illo agunt. Quod & hic in mundo experimur, quo enim quis plus cum Deo per orationem agit, tanto maiorem illi exhibet honorem & reuerentiam. Quod exacte exprimitur eo, quod Euangelium refert de muliere Samaritana, quæ prius cum Christo, ut aliquo ex plebe agebat dieens: *Quomodo tu, Iudeus cum sis, uisere à me petis, quæ sum mulier Samaritana.* Proprie nationis illum nominabat vocabulo, sed ultra procedendo in colloquio Dominum vocat: *Domino, da mihi hanc aquam.* Et paulatim progrediens Prophetam dicit: *video, quia Propheta es tu.* Et ad vltimum Christum & Messiam agnoscit. Idem & in sacramentorum frequentatione accidit: vna enim Communio alterius est dispositio. Et magnus error est, cogitare, quo quis infrequentius hoc sanctissimum sacramentum accedit, tanto maiore cum præparatione & reuerentia accessurum. Hincque recte dicebant SS. Augustinus & Ambrosius, quod qui non meretur illud quotidie accipere, non meretur post annum accipere.

Questioni ergo & dubio respondens dico primo, Quod quis tantum non percipiat fructum huius sanctissimi sacramenti frequentatione, aliquando nostra culpa euenire, quod ad accipiendum nos debere non præparemus & disponamus, sed illud ex mera consuetudine accedamus, quod idem est, ac si quis dicat: Communio, quia alii communicant, vel quia iam in consuetudinem veni, quod acce-

Rodriguez exercit. pars 2.

damus, quasi per cerimoniam, nulla præuia consideratione, nec examine eius, quod accepturi sumus, hæc causa est, quod parum fructus percipiamus. Ideo dum quis sentit huius sancti sacramenti frequentatione non se proficere nec progredi, bene ei videndum & examinandum, num id dispositionis defectu euenit, si sic se res habet, conetur corrigere.

Alias hoc accidere solet, & quis scienter in venialia peccata labatur. Duo sunt venialium peccatorum genera, alia quæ nobis non aduertentibus, quamuis aliqua cum negligentia, fiunt: alia quæ scienter & ex proposito fiunt. Venialia peccata, in quæ inscii labantur Deum timentes & in eius seruitio diligentes cadunt, hoc damnificum non adferunt, sed quæ deliberata voluntate & proposito committuntur à tepidis & in Dei seruitio negligentibus, magna ex parte huius sanctissimi sacramenti diuinos hos effectus impediunt & abrumpunt. Quod & dici potest de defectibus, quos quis deliberate & ex proposito in obseruatione regulæ & instituti committit, ut pater solet filio, qui deliquit, vultum austerum ostendere, ut eo illum corripiat, & moneat, ut post à simile delicto sibi caueat, idem & nobis solet facere Deus in Communionem & orationem. Si ergo participes copiosi fructus, quo frui solent, qui debite hoc diuinum sacramentum accedunt, esse velimus, opus, ne scientes in errores & defectus labantur. Quod bene à timentibus Deum norandum, quod magni momenti sit, ut ille Deus gratia sua donet.

Tertio dico: quod quis hoc diuino sacramento dictos effectus non sentiat, scilicet minus nullam ob culpam contingere, nec ideo magnum in animo fructum non recipere, quamuis sibi non videatur sentire, ut dici solet de oratione, de qua multi idem queri solent, quod quamuis quis in ea illum oblectationem & consolationem non sentiat, quam velle, & alias forsant sentire solet, ideo non minorem ex ea utilitatem consequitur: ut quamuis infirmo cibis non sapit, non tamen illi non est quæ-

II sten-

Ludou. Blosius
in speculo spiri-
rituali c. 6.
Secundalapsus
frequens in pec-
cata venialia
is que plene vo-
luntarius &
deliberatus.

Tertia quia
fructus sopo
Deo ita volen-
se nos latet.

stentationi & commodo: Hæc profu-
disimæ Dei prouidentie sunt, qui hoc modo
solutus est seruos suos purgare & probare,
exercere & humiliare, & alia inde elice-
re sibi nota bona. His accedit, quod hoc sa-
cramentum aliquando iam secreto ope-
retur, vt homo vix animaduertat, gratia
enim fere naturæ congruenter operatur
paulatim, vt in planta apparet, quæ cres-
cens, quamuis non videatur crescere, ta-
men creuisse aduertitur. Hinc dicit S. Lau-
rentius Iustinianus, quod sicut corporeis
cibus hominem sustentet & crescere faciat,
quamuis à nobis nõ videatur, eodem mo-
do & diuinum hoc Sacramentum corro-
borat & confortat animam gratiarum au-
gmento, quamuis non percipiamus.

*Laurentius Iu-
stinianus.*

*Fructus Com-
munionis est nõ
retrogradus in
via spiritali.*

Quarto dico, non solum commodum
æstimari progredi, sed etiam non labi, &
retrogradi. Non enim minoris facienda
medicina, quæ nos à morbo præseruat,
quam quæ sanitatem auget. Quod multũ
aduertendum, quod multæ consolati-
onis sit illis, qui tam manifeste in se huius sa-
cramenti fructum non aduertunt. Videre
fere est, illos qui sapius hoc diuino cibo
vescuntur, in Dei timore vitam agere, &
annum, imo totam vitam elabi, & in mor-
tale peccatum non cadere. Hic demum
præcipuus ferme fructus & huius sacra-
menti effectus est, aliquem conseruare, ne
in peccatum cadat: vt cibi corporei est, vi-
tam corporalem conseruare. Quod rectif-
sime annotauit Concilium Tridentinum,
dicendo esse. *Anidotum, quo liberamur à
culpæ quotidianis, & à peccatis mortalibus
præseruamur.* Idcirco quamuis in se quis
non sentiat talem feruorem & deuoti-
onem, nec spiritualem illam saturitatem &
consolationem, nec post Communionem
illam agilitatem & promptitudinem ad
bona opera, quæ alii sentire solent, sed po-
tius siccitatem & tepiditatem, ideo mino-
rem fructum non recipit: Et si communi-
cans in aliquo defectu labitur, non commu-
nicans in maiore labetur. Faciamus
ergo, quod in nobis est, vt ea qua dixi-
mus, dispositione & reuerentia acceda-
mus, & magnum anima nostra fructum

*Conc. Trid. sess.
13 de sanctis.
Eucharist. Sa-
cram. c. 2.*

consequitur huius diuini sacramenti fre-
quentatione.

Refert T. Imannus Bredebachius de
quodam Saxonie Duce nomine Wede-
chindo qui gentilis erat, quem cupido in-
cessit videndi, quid in Carolo Magno exer-
citu fieret. Quod vt facilius adsequeretur,
se vt peregrinum induit, & eo profectus
est. Erat tunc temporis septimana sancta,
& omnis exercitus Communionem ac-
cedebat: ipse omnia arte explorat &
inter alia vidit, sacerdotem populo sacra-
mentum Communionem porrigente, eximia for-
ma & splendore puerum in quaque hostia
esse, & in aliquorum ora puerum valde
lærum & hilarem & tam lubeater ingredi,
vt sua sponte iret, & festinans intraret, &
aliorum ora inuitum & quasi coactum in-
trare, nam & faciem auertebat & manus
post dorsum reiciebat & pedes iactabat,
quasi resistens, ne illud os intraret. Quo
miraculo Princeps ille conuertitur & cum
omnibus subditis Christo nomen dat.

Aliud simile exemplum, quod que præ-
dicta exactius exponit, legitur de sacer-
dote quodam seculari, quo Missam dicente
vidit quidam Dei famulus sacrum audiens
sumptionis tempore in patena non panis
speciem sed puerum. Dumque sacerdos se
erigeret, vt sumeret, auertebat puer fa-
ciem, & quasi recusans & contradicens
manus & pedes agitabat, vt illum non re-
ciperet. Idque idem Dei famulus non se-
mel, sed sapius vidit, & quodam tempo-
re Sacerdote cum eo loquente & dicente
se nescire, quid esset, quod Communionis
tempore multa cum difficultate Christi
corpus sumeret. Tunc refert Dei famu-
lus, quid vidisset, & suadebat vt sibi con-
suleret, & se emendaret. Sacerdos boni
monita hæc consilens & compunctus vi-
tam correxit. Et post idem Dei famulus
sacrum audiens puerum ante vt videbat,

sed sumptionis tempore manibus
& pedibus iunctis & magna
cum festinatione os
cius intrare.

CAPVT XIII.

De sancto Missæ sacrificio.

I AM de diuino hoc Sacramento actum, Ideque eius effectibus & admirabilibus virtutibus, in quantum sacramentum est, restat de eodem, prout sacrificium est, agi. Sanctum Concilium Tridentinum mandat prædicatoribus & animarum pasto-ribus, vt ouibus suis hoc nuncient, vt oēs intelligant quantum Christus Seruator nos-ter Ecclesiæ suæ reliquerit thesaurum, dum sacrificium hoc donaret, vt quisq; sibi inde commodum patet. Ab ipso mundi exordio, saltem post peccatum, & in lege naturæ semper sacrificiis opus fuit ad Deum placandum, adque eum honore & reuerentia prosequendum, in infinitæ eius excellentiæ & bonitatis recognitionem. Ideoq; in lege veteri instituit Deus sacer-dotes & multa sacrificia, verum quia lex imperfecta, eiusmodi & sacrificia erant. Multa animalia mactabant & offerebant, quod tamen eos ad perfectionem ducere non valebat, nec Aaron sacerdoti nec eius sacrificia sufficiebant ad homines sanctifi-candos, & peccata expianda. *Impossi-bile enim sanguine taurorum & hircorum auferri peccata.* ait S. Apostolus Paulus. Necessè erat alium venire Sacerdotem se-cundum ordinem Melchisedech, qui est Iesus Christus, qui aliud offert sacrificium, quod erat ille ipse, quod Deo pla-cando & hominibus sanctificandis & ad perfectionem perducendis sufficeret. Hinc S. Augustinus ait, omnia veteris legis sacrificia hoc sacrificium significasse & huius figuras fuisse: & vt vna & eadem res potest significari & diuersis verbis & linguis exprimi, eodem modo vnicum hoc & verum sacrificium omni illa sa-crificiorum multitudine significatum & inuicatum fuit, partim vt idem nobis multum & sæpius commendaretur, par-tim vt diuersitate & varietate fastidium leuaretur, quod frequens eiusdem repe-

titio adferre solet. Ideoque ait Deum ius-tiss: sibi offerri animalia munda, vt indi-caretur, quod sicut animalia illa immo-landa corporis vitis & defectibus care-bant, & maculæ omnis expertia erant, eo-dem modo & ille, qui venturus erat, vt se in sacrificium offerret pro nobis, ab om-ni peccati macula immunè esse debere. Etsi hæc illi sacrificia gratæ erant (vt pro-cul dubio tunc temporis erant) hoc tantū fiebat quod illis homines faterentur, Ser-uatorem & Redemptorem venturum, qui veniurus erat sacrificium, cuius vir-tute præterita illa sacrificia alicuius erant valoris. Posteaquam vero Seruator & Re-demptor ille in mundum venit, non am-plius Deo gratæ fuerant hæc sacrificia. Vn-de ait S. Apostolus Paulus: *Ideo ingrediens mundum dicit: Hostiam & oblationem no-luisti, corpus autem præstasti mihi: holocausta & pro peccato, non tibi placuerunt. Tunc dixi: Ecce venio. In capite libri scriptum est de me, vt faciam Deus voluntatem tuam: Deus de-dit vni genito filio suo corpus, vt faciat Patris voluntatem, se in cruce offerendo. Ideoque in mundum veniente figurato, cessauit umbra & figura, & non amplius Deo placuerunt antiqua illa sacrificia.*

Hoc ergo sacrificium est, quod in gratiæ lege habemus, quodq; quotidie in Missa offertur. Ipse Iesus Christus verus Dei fi-lius nostrum est sacrificium. *Tradidit se-metipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis.* Hæc q; nō propriæ cō-siderationes vel imaginationes sunt, sed id ipsum, q; fides docet. Verū est, Missam passionis & mortis Christi memoriam & repræsentationē esse, ipse enim hoc sum-mum sacrificium instituens sic dixit: *Hoc facite in meam commemorationem* Tamen intellecto opus non solum esse memo-riam & repræsentationem eius sacrificii quod Christus in cruce eterno Patri obtu-lit pro peccatis nostris, sed & ipsum est sa-crificium, quod eodem tempore oblatum est, & eiusdem valoris & efficacæ. Et non solum idem est sacrificium, sed & il-le, qui modo illud offert sacrificium, idem ille est, qui illud in cruce obtulit.

Sic

Sic ut quemadmodum passionis tempore Christus sacerdos fuit & sacrificium, eodem modo & iam in Missa Christus non solummodo est sacrificium, sed & sacerdos & Pontifex, qui se quotidie in Missa offert ministerio sacerdotis. Ideoque sacerdos Missam celebrans Christi personam refert, & ut minister & instrumentum eius nomine hoc sacrificium offert. Quod consecrationis verba indicant, non enim dicit Sacerdos: *Hoc est corpus Christi*, sed: *Hoc est corpus meum*: loquens in Christi persona, qui est Sacerdos & Pontifex, qui hoc sacrificium offert. Hincque est, quod Propheta Dauid & S.

Sacerdos celebrans Christi personam refert.

Psal. 110. 4.

Apostolus Paulus illum nominet Sacerdotem æternum secundum ordinem Melchisedech. Et non recte sacerdos æternus diceretur, si solum semel obrulisset sacrificium, sed Sacerdos æternus dicitur, quod mediantibus sacerdotibus semper sacrificium offerat, & nunquam cesset, nec cessabit ad finem usque mundi offerre. Talis enim decebat, ut nobis esset Pontifex

Heb. 7. 17. & 21.

sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior calis factus, qui non habet necessitatem quotidie, quemadmodum sacerdotes, prius pro delictis suis hostias offerre, deinde pro populi. Sed talem: *Qui in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum, qui possit illum saluum facere à morte cum clamore valido & lachrymis offerens exauditus est pro sua reuerentia.* Talem qui non alieno, sed proprio sanguine Deum placet.

Gal. 5. 7.

Expendamus ergo hic Dei inuentiones & consiliorum eius artificium & sapientiam, quæ hominum salutis ergo excogitavit, & quicquid fecit, quo sacrificium hoc omni ex parte esset gratū & acceptū, ut idem expendit S. Augustinus. In omni sacrificio quatuor consideranda. Primo cui offeratur: secundo quis offerat: tertio quid offeratur: quarto pro quo offeratur. Dei sapientia tali modo hoc sacrificium ordinavit, ut idem qui offert, ad nos Deo reconciliandos idem sit cum eo cui offertur, & se vnum cum illis fecerit, pro quibus offertur, & ipse idem est cum eo, quod of-

Aug. l. 4. de Trin.

fertur: ut sacrificium hoc omni ex parte gratum, acceptum & efficax esset. Ideoque tanti valoris & energiae fuit, ut Deo placando & satisfaciendo sufficeret, non solum pro nostris, sed & pro centum mille mundorum, si essent, peccatis. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi,* dicit S. Iohannes Apostolus & Euangelista. Ideoque dicunt Theologi & Sancti, sacrificium hoc non solum pro debitis & peccatis nostris sufficientem fuisse satisfactionem & compensationem, sed valde superabundantem multo enim maius est, quod hic offerretur, quam quod debebatur. Et multo magis æterno Patri placuit hoc sacrificium, quia displicerat crimen admissum. Ideo accidit, quod quantumlibet sacerdos peccator sit, & peccator sit, ideo sacrificium hoc non minori est valori & utilitati illi, pro quo offertur, nec quicquam de eius valore & efficacia detrahitur, quod Christus non tantum sacrificium, sed & Sacerdos & Pontifex sit, qui illud offert: ut eleemosyna, quam das, quamuis eandem per famulum peruersum & peccatorem mittas, nihil meriti vel virtutis perdit. Hincque ita definit & dicit Conc. Tridentinum. *Vna enim eademque est hostia, idemque nunc offerens sacerdotum ministerio, qui tunc seipsum in cruce obtulit, solum offerendi ratione diuersa.* Illamque diuersam offerendi rationem dicit, quod in cruce sacrificio cruento cum sanguinis effusione peracta sit, quod tunc Christus Seruator noster passibilis & mortalis esset: in Missa vero sacrificio fiat *Incruento*: Christus enim iam est gloriosus & à mortuis suscitatus, ideoque nec mori, nec pati potest: *Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.* Dicit Conciliū, dicant & Euangelistæ, dum iam Christus sacrificandus & in cruce moriturus erat, ut nos redimeret, noluerit ibi sacrificium stare & perfici quia erat sacerdos in æternum, sed voluit suum sacrificium ab Ecclesia haberi & ibi manere. Et quia sacerdos erat secundum ordinem Melchisedech, qui panem & vinum obtulit, equum erat, ut ille sub speciebus panis & vini nobis in sacrificio permaneret.

ret. Ideoq; in vltima cœna. *In qua nocte tra-*
debatur, accepit panem, & gratias agens fregit
scilicet, discipulis suis. dum homines delibe-
rarent de morte ipsi inferenda, agebat ipse
de vita ipsius danda: voluit sponte sua Ec-
clesie visibili sacrificiũ visibile relinquere,
vt hominum conditio & natura exigebat,
quod non solum cruentum illud Crucis
sacrificiũ in memoriam reuocaret, sed &
eiusdem cum illo esset virtutis & effica-
cie, ad peccata dimittenda, Deum placan-
dum & homines illi conciliandos, quodq;
re ipsa idem esset sacrificium. Hincq; cor-
pus & sanguinẽ suum sanctissimum conse-
cravit sub panis & vini speciebus, panem
in corpus & vinũ in sanguinẽ conuertens,
subq; iisdẽ speciebus se æterno Patri ob-
tulit. Hanc aiunt Doctores primã Missã
fuisse, quã in mundo celebrata fuit: tũq;
discipulos noni Testamenti sacerdotes
ordinauit, & illis & eorum in sacerdotio
successoribus, vt hoc offerrent sacrificiũ
dicens: *Hoc facite in meam commemorationẽ.*
Hinc sustinent aliqui sanctissimi Sacra-
menti festum diem maximum esse, quem
de Christo Redemptore nostro celebrat
Ecclesia, alij enim solum sunt memoria &
representatio, vt Incarnationis, Natiuitatis,
Resurrectionis, & Ascensionis. Hoc n.
die filius Dei non est factus homo, nec na-
scitur, nec refurgit, nec rursus ad cœlos
ascendit, ille n. semper est. Hic vero dies
festus non solummodo memoria & repre-
sentatio est, sed quod rursus veniat, quod
sub Sacramentalibus speciebus lateat,
quotiescunq; sacerdos consecrationis
verba profert. Et rursus in Ecclesia quo-
tidie offertur idem sacrificium, quod ob-
latum fuit, dum pro nobis Christus in
Cruce mortem passus est.

Consideremus hic magnũ Christi erga
homines amorem, quantumq; illi debeamus,
quodq; illi satis non fuerit, semel se
pro peccatis nostris in Cruce obtulisse, nisi
& hic sacrificiũ permaneret, vt nõ semel,
sed sæpius & quotidie vsq; ad mundi cõ-
lumnationem gratum sacrificiũ habeamus
Patri æterno offerendum, & tantum
& tam preciosum donum ei dandum pro

nostris peccatis, quo ille placetur, quoq;
illi nihil preciosius nec gratius esse potest.
Quid Christianis faciendũ fuisset, si hoc
illis sacrificiũ non foret datũ ad se Deo cõ-
ciliandos? *Quasi Sodoma fuisset, & quasi*
Gomorra similes essemus, & nos Deus sub-
uertisset & destruxisset, vt peccata exige-
bant. Dicit S. Thom. sacrificio proprium
esse Deum placare, secundũ illud S. Pauli:
Tradidit semetipsum pro nobis oblationem &
hostiam Deo in odorem suauitatis, vt dũ quis
placatur, & iniuriam sibi illatam dimittit,
aliquo sibi exhibito seruitio vel dono ob-
lato, eodem modo tam Deo hoc est gra-
tum & acceptum sacrificium & donum,
quod offertur, vt illi placando sufficiat,
eumque accedere liceat, & ille benignis
nos oculis intueatur. Si ipsa feria sexta
sancta, dum Redemptor mundi crucifi-
xus est, ad crucis basim fuisset, & precio-
sillius sanguinis guttã te conspersissent,
qua consolatione anima tua perfusa fo-
ret? quod tibi robur suggestum foret?
quam certam remedij tui spem concepis-
ses? Latro, cui tota vita in latrocinij &
sceleribus peracta, tantum sumpsit ani-
mum, vt ex latrone sanctus fieret, & ex
Cruce paradysum faceret. Idem Dei fi-
lius, qui tunc temporis se in Cruce offe-
rebat, se nunc in Missa pro te offert, &
tanti valoris hoc, quam illud, est sa-
crificium. Idcirco ait Ecclesia: *Quoties huius*
hostie commemoratio celebratur, opus redem-
ptionis nostra exoritur. Magni illius cruen-
ti sacrificij fructus, ad nos manant, & hoc
sacrificio sine sanguine nobis communi-
cantur.

Tantum & tantæ dignitatis hoc est
sacrificium, quod soli Deo offerri queat.
Quod Concilium Tridentinum aduertit,
dum ait, quod quamvis Ecclesia
in Sanctorum honorem & memoriam
solita sit Missas celebrare, tamen id
sacrificium sanctis non offeratur. Hinc
sacerdos non dicit: Offero tibi san-
cte Petre vel sancte Paule: sed soli
Deo offertur, gratias agendo de vi-
ctoriis & coronis sanctis concessis, &
eorum intercessionem requirendo. *Vs*

Esai. 1. 9.

S. Thom. 3. p. 9.
49 art. 4.
Ephes. 5. 2.Domin. 9. post
Pentec. in ora-
tione secreta.Concil. Trid.
sess. 22. c. 3.
Sacrificium
soli Deo offer-
tur.

ipsi pro nobis intercedere dignentur in calis, quorum memoriam facimus in terris.

Essentia sacrificii consistit in consecratione vtriusque speciei.

Sic ut diuinum hoc mysterium non solum Sacramentum sit, vt alia, sed & simul sacrificium. Et magnum discrimen est inter duo hæc Sacramentum & sacrificium: sacrificij enim ratio in eo sita est, vt ministerio sacerdotis in Missa offeratur. Communis & recepta Theologorum opinio est, essentiam huius sacrificij consistere in vtriusque speciei consecratione, quæ tunc offeruntur. Ideoque sicut Christus in Cruce spiritum emittens cruentum illud sacrificium peregit, quo se pro nobis æterno Patri obtulit, eodem modo & hoc sanctum Missæ sacrificium, quod vera prioris representatio, & eodem numero cum eo est, essentialiter perficitur illo eodem temporis puncto, quo consecrationis verba super panem & vinum prolata finiuntur, tunc eorum verborum virtute & energia in hostia est corpus, & in calice est Christi sanguis, & in sanguinis illa consecratione, quæ post corporis consecrationem fit, ad viuum exprimitur Christi sanguinis effusio, & consecratiue sanguinis à corpore separatio, quæ sequebatur. Tali modo vt consecrationis verbis sacrificium, quod offertur, producat, & illis ipsis fiat oblatio. Sed mysterium hoc semper Sacramentum est post consecrationem, quamdiu species panis durant, dum in reposito-rio seruatur, vel ad ægrotos defertur, dum quis communicat: tuncque nec rationem, nec vires sacrificij habet. Et alia hic est differentia, in quantum enim Sacramentum est, prodest accipienti, vt alia Sacramenta gratiam conferendo & alios sibi proprios effectus largiendo. In quantum vero sacrificium est, non solum recipienti prodest, sed & alijs, pro quibus offertur. Hincque annotat Concilium Tridentinum ob duo hæc & duas has causas Christum diuinum hoc mysterium instituisse. Prior quarum est, vt in

Conc. Trid.

quantum Sacramentum, alimentum foret animæ, quo posset vita spiritualis conseruari, restaurari & renouari. Posterior: vt haberet Ecclesia perpetuum aliquod sacrificium Deo in veniam & peccatorum nostrorum satisfactionem offerendum; remedium in necessitatibus, in compensationem & gratiarum actionem pro beneficijs acceptis à Deo: & non solum in viuorum leuamen & remedium, sed defunctorum, qui in gratia obierunt & in igne purgatorio sunt, quibus omnibus sacrificium hoc prodest. Occurritque hic quiddam magnæ consolationis, quod sicut sacerdos Missam celebrans sacrificium pro se & alijs offert, eodem modo & illi qui intersunt, idem cum illo pro se & alijs offerant. Vt dum aliqua communitas vel Republica alicui Principi donum offert, tres vel quatuor veniunt, sed unus solum pro omnibus verba facit, sed omnes donum ferunt, eodem modo & hic, licet solus sacerdos loquatur, & suis manibus sacrificium offerat, tamen sacerdotis manibus omnes offerunt. Verum quidem est, discrimen in allata similitudine esse, nam in ea quilibet eorum verba facere posset, sed in Missa minime: quod sacerdos ad hoc à Deo electus posuit consecrare & facere quicquid in Missa fit, sed tamen eam audiens, & intersuens etiam sacrificium hoc offerunt. Hincque ipse sacerdos in Missa ait: *Orate fratres, vt meum & vestrum sacrificium acceptabile fiat apud Deum Patrem omnipotentem.* Similiter & in Canone: *Pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt.*

Quod magnum omnibus Missam audiendi & intersuendi desiderium excitare deberet, vt exactius sequenti capite dicetur.

os (:) so

CAPVT XV.

Qua ratione Missa audienda sit.

Videntur prædicta exigere, vt decla-
remus, quomodo Missa audienda
sit, & quid n. bis sub ea faciendum. Ideo
de hęc tria dicemus, quæ tres erunt de
uotiones, quæ sub Missa habendæ, &
quæque earum magni momenti est, &
omnes tres simul haberi possunt. Et non
illas ex cerebro nostro eruemus, sed eo,
quod docet sancta nostra mater Ecclesia,
vt quilibet eas magni faciat, & eo loco
habeat, quo oportet. Quod ad primam:
præsupponendum Missam memoriam &
repræsentationem passionis & mortis
Christi esse, vt supra dictum. Voluit
mundi Redemptor sanctum hoc sacrifi-
cium passionis & amoris sui erga nos
memoriam esse, non enim illum late-
bat, quod eorum, quæ pro nobis pas-
sus est, recordantibus memoria hæc in-
cinamentum futurum erat ad illum aman-
dum & inseruiendum, & non essemus
similis alteri populo: *Qui obliuiscuntur*
Deum, qui saluauit eos, & eduxit eos ex
Egypto. Hincque bona fuerit deuotio
in Missa habenda secundum prædicta,
passionis mysteria, quæ hic exhibentur,
aduertere, iode amoris actus & propo-
situm DEO diligenter seruiendi cruen-
do.

Ad quod plurimum conducet nosse si-
gnificationes omnium eorum, quæ in
Missa sunt & dicuntur, quo sic exactius
noscamus magna mysteria, iisque dele-
ctemur, quæ ibi exhibentur: nullum e-
nim est verbum vel cerimonia, quæ in se
magnificius mysterij significationem
non habeat, vt & vestes & ornamenta,
quibus sacerdos Missam dicturus se in-
duat, idem significant. Amictum dicunt
sancti indicare velum, quo Iudæi Chri-
sti Redemptoris nostri faciem obduxerunt,

dum illum in facie cædentes di-
cebant: Prophetiza, quis se percussit:
Albam aiunt indicare vestem il-
lam albam, qua Herodes illum cum ex-
ercitu eius ludibrio habens indutum ad
Pilarum remisit.

Cingulum signat vel vincula & funes,
quibus, dum caperetur, ligatus
fuit, vel flagella, quibus iussu Pilati per-
cussus fuit. Manipulus signat alia vin-
cula & funes, quibus ad columnam li-
gatus fuit, dum flagris concideretur.
Qui brachio sinistro inseritur, quod
cordi est vicinius, vt magnus ille amor
indicaretur, quibus crudeles illos flagro-
rum ictus pro peccatis nostris accepit,
& amor, quos nos tanto amoris & be-
neficio respondere fas est. Stola tertia
vincula signat, & funem illum collo e-
ius iniectum, dum crucem humeris
ferret, & ad crucifigendum ducere-
tur.

Casula significat purpuream vestem,
qua induerunt eum ad illudendum &
subsannandum, vel secundum alios, ve-
stem illam inconstabilem, quam exuerunt,
vt crucifigeretur.

Quod sacerdos sacrarium intret, vt
his se vestibus induat, indicatur Chri-
sti in mundum aduentus in sanctissim-
um illud vteri virginei sacrarium, in
quo se humanitatis nostræ vestibus
induit, vt post sacrificium hoc in cru-
ce offerret. Exeunte sacrarium sacer-
dote canit Chorus Introitum Missæ,
quo magna illa sanctorum Patrum de-
sideria & suspiria, quibus Dei filij in-
carnationem præstolabantur, indicantur:
Emitte agnum Domine dominato-
rem terræ. Et vinam disrumpes calos, &
Esai. 16. 1.
Esai. 64. 1.
Esai. 49. 1.
Reperitur Introitus, vt
frequentes clamores & desideria, quæ
sancti illi Patres habebant, vt Chri-
stum carne nostra vestitum in mundo
viderent.

Quod sacerdos vt peccator confes-
sionem recitet, significat Christum o-
mnia peccata nostra in se recepisse, vt
pro iisdem faceret satis, voluisseque vt pec-

CAUOR

Missa car-
monia quid
significat.

185a.53.4.11

cator apparere & talis haberi, ut ait Propheta Elaias, ut nos sancti & iusti essemus. Kyrieleyson toties repetitum indicat magnam miseriam, cui ante Christi aduentum subiecti eramus. Longum foret per singula mysteria speciatim discurrere, suffecerit scire, nihil in Missa esse, quod mysteriis plenum non sit. Signa illa Crucis toties super hostiam & calicem à sacerdote exhibita signant multa & varia illa tormenta & dolores, quæ pro nobis Christus in Cruce passus est: & hostiæ & calicis post consecrationem eleuatio (præterquam quod fiat, ut populus adoret) significat Crucis in sublime eleuationem, ut ab omnibus eructifusus videretur. Quisque vni vel duobus mysteriis, quibus magis afficitur, poterit immorari, fructum in se sibi colligens, & conando tanto amoris & beneficii respondere: quod vtilius fuerit, quam per omnia mysteria diuagari. Quæ prima deuotio in Missa habenda est.

Secunda deuotio & modus Missam audiendi est magni ponderis, eique maxime proprius, & cum præcedenti capite inuimus. Ad cuius faciliorem intelligentiam duo ibi declarata præsupponenda. Prius, quod Missa non solum sit passionis Christi & illius sacrificij, quo ipse æterno Patri in cruce obtulit pro peccatis nostris, memoria & representatio, sed idem & sacrificium, quod tunc obtulit, & eiusdem valoris & efficaciar. Posterius, quod quamuis sacerdos loquatur, & suis manibus sacrificium hoc offerat, tamen quod & omnes adstantes cum illo offerant. Quibus præsuppositis, dico optimum Missam audiendi modum esse cum eo hoc sacrificium offerre & facere, quantum fieri potest, quod ipse facit. Existimantes nos ibi non conuenire solum ad Missam audiendam, sed sacrificium hoc cum sacerdote offerendum, quandoquidem id re ipsa verum sit. Hincque statutum est, ut sacerdotes voce clara & mediocriter elata omnia, quæ Missæ sunt, peragant, quæque expedit populum audire, ut deleatur & se præparet cum Sa-

Modus optimus audiendi sacri sacrificij cum sacerdote quoad fieri potest offerre.

cerdote ad idem offerendum, ea præparatione, quam Ecclesia tanto consensu & matura deliberatione necessariam esse iudicauit. Quicquid enim ibi dicitur & fit, ideo contingit, ut tam sacerdos, quam presentes se parent & disponant, & maiori cum deuotione & reuerentia summum hoc sacrificium offerant.

Quod ut melius & vtilius in actum deducamus, notandum tres esse Missæ partes principales. Quarum prima est Confessione ad offertorium, quæ tota est, ut populus præparetur, ad digne hoc sacrificium offerendum: primo Confessione & psalmodum versibus, antequam Sacerdos altare accedat: deinde Kyrieleyson, quæ præterquam (ut diximus) quod significant miseriam, in qua ante Christi aduentum eramus, & nobis indicant, quod illis, cui cum Deo agendum est, non id iustitia sed misericordia conficiendum esse statim sequitur: *Gloria in excelsis Deo*, quo Deo gloria adscribitur pro incarnatione & beneficii illius magnitudo agnoscitur. Et notandum sacerdotem dicere *Oremus* & non *Oro*, quod omnes cum illo orent, & ipse eorum nomine. Quoque hoc maiore cum vigore fiat, petitur ante S. Spiritus auxilium, sacerdos se ad populum vertente & dicente: *Dominus vobiscum*, & respondente populo: *Etenim spiritus tuus*. Epistola veteris Testamenti doctrinam signat, & illam S. Ioannis Baptistæ, quæ ut præparatio & catechismus Euangelicam doctrinam præcedebat. Graduale, quod post Epistolam recitatur, poenitentiam, quam populus prædicatione S. Ioannis Baptistæ faciebat, indicat. Alleluia, quod Graduale sequitur, animæ lætitiâ aperit, qua post peccatorum remissionem adeptam per poenitentiam exultat, Euangelium à Christo mundo annunciatam doctrinam significat. Imprimiq; sacerdos libro S. Crucis signum, quod Christum crucifixum nunciari oporteat, & postea fronti, ori & pectusdem signum imprimat, quod & populus imitatur: quo signo profiteamur nos Christum crucifixum in pectore gerere, & no-

Aris illum linguis & fronte aperta profes-
sutos, & in hac nos professione victuros
& morituros. Noua lumina ad legendum
Euangelium incendantur, quod do-
ctrina hac animas illuminet, & lux sit,
quam Christus in terram detulit. *Lumen*
ad reuelationem gentium, & gloriam plebis
suae Israel. Erectis omnibus & stantibus
Euangelium legitur, vt promptitudo obe-
diendi & illud defendendi, dum sic opus
est indicetur. Capite aperto auditur, vt re-
uerentia verbo DEI debita declaretur.
Statim subsequitur Credo, qui fructus
ex Euangelio decerptus est, quod in eo
præcipuos articulos & fidei mysteria ex-
ponamus. Hæc prima Missæ pars est, quæ
Catechumenorum Missa dicitur, huc vs-
que enim licebat Catechumenis non-
dum baptizatis Missæ interesse, vt & in-
fidelibus tam Iudæis, quam gentilibus,
vt DEI verbum audirent, & instruere-
ntur.

Secunda Missæ pars ab Offertorio in-
cipiens durat vsque ad Pater noster, seu o-
ratione Dominicam, quæ sacrificii Missa
dicitur, cui soli Christiani interesse pos-
sunt. Hincq; solet Diaconus ex suggestu
denunciare Catechumenis, vt exirent, &
dici olim: *Ite Missa est,* nam iam Missa, id
est, sacrificium incipit, cui vobis interes-
senon licet. Hæc præcipua Missæ pars est,
in qua fit consecratio, & consecratum
offertur. Ideo Sacerdos silentium serua-
re, & secreto orationes dicere incipit,
quæ ab adstantibus non audiuntur, qua-
si iam sacrificio viciniore. Vt instante pas-
sione Euangelium dicit Christum in de-
serum iuxta ciuitatem Ephraim seces-
sisse, nec in publicum prodiisse. Sacerdos
iam sacrificium oblaturus manus lauat,
vt indicet munditiâ & puritatē, qua hoc
sacrificium accedendum est: & se ad po-
pulum conuertens petit, vt cum illo, o-
ret, vt sacrificium hoc gratum & acce-
ptum sit Deo. Et oratione secreto peracta
silentium rursus interrumpit præfatione,
qua sacerdos se & populum disponit ad
hoc sanctum sacrificium, populum ex-
hortans vt corda ad cælum leuet, & Deo

Rodriguez exercit. pars 2.

gratias agat, quod è cælo descenderit &
carnem nostram adsumpserit, & pro no-
bis mortuus sit: *Benedictus, qui venit in* *Match. 21.9.*
nomine Domini: Osanna in altissimis. Quæ
laudes illæ sunt, quibus Dominica Pal-
marum Hierosolymis exceptus fuit. Et;
Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus
Sabaoth, quibus verbis æternum à cæli
ciuibus laudatur, vt aiunt S. Iohannes in
Apocalypsi & Esaias. *Apoc. 4. 8.*
Postea Missæ Ca- *Esai. 6. 3.*
non incipitur, in quo ante omnia orat
Deum Patrem Sacerdos, vt per vnigeni-
tium filium sui, & Domini nostri Iesu Christi
merita acceptum habeat hoc sacrificium
pro Ecclesia, pro Summo Pontifice, pro
Prælato, pro Rege. Et statim sub silentio
pro aliis in particulari orat, offerens &
pro iisdem sacrificium, peragens primum
Memento, quod vocatur viuorum. Et
præsertim offert hoc sacrificium pro præ-
sentibus, dicit enim: *Et omnium circum-*
stantium. Ideoque vtile est Missæ interes-
se, qui enim interfunt magis donorum
Dei particeps redduntur, vt qui Regis
Mensæ adsunt, & vt illi, qui obuiam
procedunt & excipiunt, dum ciuitatem
ingreditur, vtque qui ad Crucis basin e-
rant, S. Ioannes, sanctissima Virgo & Ma-
ter Maria Magdalena, & bonus latro. *Rupertus*
Abbas. Rupertus Abbas dicit Missæ adesse idem est,
quod Christi Seruatoris nostri exequiis
interesse. Statim Consecratio subsequi-
tur, in qua consistit & offertur Missæ sa-
crificium pro omnibus, quorum in si-
lentio, seu Memento facta est men-
tio.

Dico ergo optimam deuotionem, quæ
quis in Missa habere potest, esse illis at-
tendere, quæ à Sacerdote dicuntur &
fiunt, quantum fieri potest, & illum imi-
tari, vt personam, quæ magna pars ma-
gni illius negotii est, quod ibi tractatur
& celebratur. Sacerdote silentium vel Me-
mento viuorum faciendâ, expedierit &
quemque idem facere, & similiter in Me-
mento defunctorum. Pater N. Franciscus
de Borgia hoc modo Memento peragebat:
Præsupposita prædictâ consideratione, qd
sacrificium hoc referat & idem sit, quod
m m pro

P. Francisci
de Borgia
Memento.

P. Franciscus
de Borgia
Memento.

Cont. 2. 14.

pro nobis in Cruce oblatum est, Memento suū per quinque vulnera Christi diuidebat. In dextrā manus vulnere Deo summum Pōtificem, Cardinales, omnes Episcopos & prelatos, Clericos & Pastores & omnem statum Ecclesiasticum commendabat. In sinistra manus vulnere Deo Regem, omnes iudices & statuti secularis superiores commendabat. In vulnere dextri pedis omnes ordines & Religiones, & in particulari societate: In vulnere sinistri pedis omnes consanguineos, cognatos, amicos, benefactores, & omnes, qui se eius orationibus commendarant. Lateris vulnus sibi seruabat, in quod ipse confugiebat & se colligebat. *In foraminib. petra, in cauerna maceria.* Petens à Deo peccatorum remissionem & in necessitatibus & miserijs remedium. Taliq; modo hoc sacrificium offerebat pro omnibus his, & vnoquoq; horum, quasi pro vno solo obtulisset. offerēdo in particulari pro illo vel illis, pro quibus ex obligatione vel deuotione Missam dicebat; ea voluntate vt ei tāta huius sacrificij pars applicaretur, quę illi debebatur, quodq; nihil illi auferretur & alijs adderetur, quibus ipse applicabat. Eodem modo & defuncto, iam Memento peragebat, primum, sacrificium illud pro eo & ijs, pro quibus in particulari Missam celebrabat: secundum pro defunctis parentibus & cognatis: tertio pro defunctis Religionis: quarto pro amicis, benefactoribus, commendatis, & quibus aliquo modo obligatus erat: quinto pro illis, qui intercessores non habent, nec qui pro illis satisfaciunt & pro illis, qui sunt in grauissimis pœnis & maioripremuntur necessitate, & pro illis, qui eo peruenerūt, vt breui ignem purgatorium sint exituri, & pro illis, quib; maior charitas exhiberetur & maius Deo exhiberetur seruitium, vt pro illis offerretur. Hinc & nobis hoc vel alio modo faciendum vt cuius magis expedire videbitur. Et præsertim hoc nobis sacrificium offerendum ob tria, quę inter alia nos multum obligant & vndique quasi obsident. Primo in gratiarum actionem ob tantā à Dei muni-

fica manu recepta beneficia, tam generalia, quam specialia: Secundo in peccatorum satisfactionem & compensationem. Tertio ad remediū petendum nostris necessitatibus & fragilitatibus & nouas à Domino gratias impetrādas. Et valde expedit, quemlibet quotidie hoc sacrificium ob tria hæc offerre non solū pro se, sed & proximis, offerendo non solum ab accepta beneficia, sed & ob magnas gratias, quas fecit & quotidie omnibus hominibus facit, nec solum in suorum, sed & totius mūdi peccatorum satisfactionem & compensationem, & ad pro omnibus illis Deum Patrem placandum, neq; solum ad auxilium in proprijs miserijs & necessitatibus, sed & totius Ecclesię implorandam. In quo quis se maxime conformat sacerdoti, qui idem facit. Præterquam enim quod charitas & animarum Zelus requirit vt quis non solum suam, sed & totius Ecclesię bonum curet; ideo & vtile pro omni eo pro quo Christus illud in cruce obrulit, sacrificium hoc offerri. Expedit etiam & nos ipsos simul cum Christo in sacrificium quotidie in Missa Deo Patri offerri ob easdem causas, nullo reseruato, quod ei non offeratur. Quamuis enim verum sit opera nostra ex se parui esse valoris, tamen Christi sanguine tincta, & eius meritis & passioni unita non possunt non magni esse valoris, & Deo valde placere.

S. Chrysostomus ait, horam, qua diuinum hoc sacrificium offertur, maxime oportu-^{Chryst. hom. 2. de comp. h. 7. de} num esse, vt cum Deo agatur: & Angelos hanc suam formam oportunitatem arbitrari, vt gratias ab eo humano generi petant & tunc illos pro nobis clamare ad Deum, quod tempus tam accommodum sit. Hincque dicit cœlestes Angelorum, Cherubim & Seraphim Legiones ante Maresatem cum maxima reuerentia genua flectere quodque statim sacrificio hoc oblato volent per cœlestes areas, vt purgatorij carceres aperiantur, & executioni mandetur, quod illic decretum est. Hinc decet & nos hanc commoditatem perma-^{Chryst. hom. 2. de comp. h. 7. de} gnari

gni facere, & tam bonam occasionem arripere; & ad Sacrum ire, ibique magna cum fiducia hoc diuinum sacrificium offerre, vt eo mediante aeternum Patrem placemus, hoc enim debito peccatorum nostrorum satisfacimus, & noua, quæ petemus, dona & gratias impetramus.

Tertia deuotio præsertim est tertiæ Missæ partis, quæ incipit à Dominica oratione seu Pater noster ad finem vsque. In qua Sacerdos sumit sacrificium, & quæcunque post Communionem dicuntur orationes, sunt gratiarum actiones pro beneficio accepto. In qua & illi, qui Missæ interfunt, hic Sacerdoti se accommodabunt, quantum poterant. Non licet in quaq; Missa sacramentaliter communicare, sed bene spiritualiter. Sit ergo hæc tertia Missæ deuotio: quæ valde utilis & expediens est, vt communicante sacramentaliter Sacerdote, qui præsentem spiritualiter communicent, quod fiet si quis magno desiderio sanctissimum hoc Sacramentum recipendi teneatur, secundum illa S. Iob verba: *Si non dixerunt viri tabernaculi mei (id est boni Christiani & timorati) Quis det de carnis eius, & saturemur. Vt gulosus ad delicias & cupedias oculos retorquet; eodem modo & Dei seruo oculi ad diuinum hoc alimentum reflectendi sunt. Sacerdote os ad sumendum aperiente; ipsi & animæ os aperiendum magno desiderio diuinum hunc cibum sumendi, & saporem hic quaerendi. Sicque Deus desiderio cordis augmento gratiæ & charitatis satisfaciet, secundum quod per Prophetam promittit: Dilata os tuum, & implebo illud.*

Sed notat hic Concilium Tridentinū, vt desiderium hoc sanctissimum sacramentum recipiendi Communio sit, vt ex viua spe, charitate informata nascatur, necesse esse. Dicere vult, necesse esse, vt qui desiderium hoc habet, sit in charitate & Dei gratia, tunc enim Deo se vnians fructum hunc spiritualem consequitur. Nam in eo, qui in mortali est peccato,

desiderium hoc non esset spiritualis Communio; sed si in peccato mortali communicare desideraret, peccaret mortaliter, si idem desideraret, iam à peccato liberatus, quamuis bonum esset desiderium, non esset tamen spiritualis communio, quod enim in Dei gratia non sit, non potest eius fructum consequi. Sic vt necesse sit in Dei gratia esse, & tunc desiderium hoc habere. hocque est spiritualiter communicare. Ipso enim desiderio hoc sanctissimum sacramentum recipiendi gratiarum & bonorum spiritualium particeps redditur, quibus sacramentaliter comunicantes frui solent. Potest & accidere, vt qui spiritualiter communicat, maiorem allequatur gratiam, quam qui sacramentaliter, quamuis in statu gratiæ communicet. Quamuis enim verum sit sacramentalom communionem ex se maioris esse gratiæ & utilitatis, quam spiritualem quod sacramentum sit, & gratiæ prærogatiuam habeat ex opere operato, quod spiritualis non habet; tamen potest quis tanta deuotione, reuerentia & humilitate desiderare hoc sacramentum accipere, vt hic maiore consequatur gratiam, quàm ille, qui sacramentaliter accipit, sed sine tanta dispositione. Aliud præterea in spirituali hac est communione, quod quia secreta est, & ab aliis non videtur; nullū hic vanæ gloriæ periculum sit ab adstantibus, quod in sacramentali est, quod publica sit. Aliud præterea singulare habet priuilegium, quod sacramentalis nō habet, videlicet quod sæpius fieri potest: nā sacramentalis sit vel semel in hebdomate vel ad summū singulis diebus semel; spiritualis vero fieri potest nō tantum modo quotidie, sed & sæpius eodem die. Huicque multi laudandum hanc habent consuetudinem quod spiritualiter comunicent non solum dum sacrum audiunt, sed quoties sanctissimum sacramentum visitant, & aliis temporibus.

Et utilis modus ille spiritualiter comunicandi est, quo aliqui Dei serui vtuntur, quem hic ponemus, vt quicunq; valeat, eo uti possit. Dum Missam audis vel

Fructus communionis spiritualis.

Modus comunicandi spiritualiter.

mm 2 sanctif.

sanctissimum sacramentum visitas, vel quando quotiesque spiritualiter communicare voles, cor tuum affectibus & desiderijs hoc sanctissimum sacramentum recipiendi excita, & dicito: O qui haberet puritatem & munditiam illam, quæ necessaria est tanto hospiti excipiendi! O qui dignus foret te quotidie recipere, & semper in visceribus habere! O Domine, quam diues essem, si mereret te recipere, & domum meam deducere! quam felix mea esset conditio! Sed necesse non est Domine, vt ad me sacramentaliter venias, quo me dices: velis id solum Domine, & sufficere, Iube id Domine, & iustificatus ero. Et in huius testimonium die cum Centurione: *Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum, sed tantum dico verbo, & sanabitur anima mea* Si qui æneum serpentem adspiciebant, à vulneribus curabantur; eodem modo & sufficeret te viua fide adspicere, & te recipere ardenti desiderio concupiscere. Et vtile fuerit addere antiphonam: *o sacrum conuiuium. &c.* Et versum: *Panem de calo & cum oratione de sanctissimo sacramento.*

Math. 8. 8.

CAP. XVI.

De aliquibus exemplis ad Missæ deuotionem pertinentibus, quibus ad illam quotidie audiendam & dicendam excitemur, & de reuerentia in Missa necessaria.

Pius 2. in sua Cosmographia, in descriptione Europa.

SVmmus Pontifex Pius secundus & Sabellicus referunt in Istria prouincia Dalmatiæ & Austriæ contermina fuisse deuotum nobilem virum, qui graui tentatione exagitabatur, vt sibi suspendio vitam eriperet, & subindè tam decreuerat id perficere. Hac tentatione exagitatatus exponit eamdem cuidam pio & docto viro Religioso, qui eo confirmato & consolato dixit vt apud se haberet Sacellanum, qui illi quotidie Missam diceret. Arrisit homini remedium, cum quo-

dam sacerdote conuenit, & secessit vterque in quoddam satis munitum castrum. In quo anno quiete ob sanctissimam hanc deuotionem peracto petit ab eo veniam Sacellanus, vt liceat ei ad festum quoddam celebrandum cum clerico sibi amico ad vicinum pagum proficisci. Annuit nobilis cū proposito eo eundi ad Missam audiendam, & festum celebrandum. Sed certas ob causas diutius moratus, circa meridiem castro suo exiit valde anxius, verensque ne Missam audire posset, & in veterem relaberetur tentationem. Hac sollicitudine motus obuium habuit Rusticum, qui ex pago hoc redibat, qui que diceret diuina officia peracta esse. Quo audito tanto dolore corripitur, vt sibi & sorti suæ male diceret, affirmans se perditum esse, quod illo die sacrum non audisset. Rusticus illi aiebat, ne se exacciet, se enim illi & Missam & quicquid ea apud Deum meritis esset, venditurum. Placet nobili conditio, & conuenit cum rustico, vt vestem, qua indutus erat, det, quod & fecit & bona voluntate vestem dedit; sicque discesserunt. Voluit tamen nobilis ad pagum, ire vt in templo orationem faceret; quod & fecit. Et paulo post domum rediens, & ad locum, in quo simonia commissæ erat, veniens videt rusticum se ex arbore quadam suspendisse, Deo id in peccati poenam permitte. Nobilis attonitus spectaculo Deo gratias de liberatione sua agit, & post in deuotione sua confirmatur, & tentationem non sensit, quamuis diu postea vixerit.

In Chronicis S. Francisci legitur de S. Elisabeth Regina Lusitaniæ cognata S. Elisabeth Regina Hungariæ; quod inter alias præclaras virtutes & hanc haberit, quod in pauperes & ægros valde misericors & condolens fuerit, & lubens illis succurreret: vt de illa dicatur, nunquam pauperem ad eam accessisse, quem non iuuerit. Imperauerat præterea eis; qui ab elemosynis illi erant, vt nemini elemosynam petenti negaret. Habebat Regina hæc pedisequum, seu à cubiculis,

lis, cuius opera in distribuendis elemosynis & misericordiæ operibus utebatur, quod virtute præditus & bene moratus esset. Hinc contigit, vt alter quidam pedissequus Regis Dionysii mariti eius, & ipsi amicus, videns familiaritatem, quæ alter cum Regina habebat, & que inuidens, vtque Regis sibi gratiam & fauorem conciliaret, & Regis in socium iram moueret, ad Regem detulit, Reginam non honeste & bene ad eum affectum esse. Et quia Rex non valde honeste viuebat, Diaboli, instigatione cœpit male de Regina suspicari & illi non nimium fidere. Vnde eo, quod pedissequus ad se detulisset, attonitus, quamuis non certo crederet, sed subdubitarat. Nihilominus statuit curare vt pedissequus ille secreto occideretur. Et illa die ambulatam exiens, transiit locum quendam, in quo fornax erat, in qua calx coquebatur. Et seorsum operarij locutus, qui igne incendebant, mandat, vt pedissequum, quem ipse eo esset missurus quæsitum an perfecissent, quod Rex iusserat, statim in calcis fornacem precipitarent, vt sic statim ibi necaretur, quod ita seruitium eius exigeret. Sequenti die mane vocat Reginæ pedissequum Rex, iubetque hoc nunciatum ad calcis fornacem vadat, vt operarij illi exequantur, quod iusserat: quo sic interimeretur. Sed Dominus Deus, qui suis nunquam deest, & innocios defendit, ordinauit, vt iuvene hoc templum quoddam transeunte, tintinabulum ad eleuationem sonaret in quadam Missâ, quæ dicebatur, qui templum ingressus, sacrum ad finem vsque audiuit, & duo alia, quæ vnum post alterum dicebantur. Interim Rex scire desiderans an mortuus esset iuuenis, alterum pedissequum vidit, qui accusauerat & falso alium ad Regem detulerat. Hunc statim ad fornacem misit, interrogatū, an operarij fecissent, quod Rex iusserat. Quæ venientem & secundum signa quæ Rex dederat cognitum in fornacem viuū precipitauit. Interea auditis Missis alter innocius iuuenis iuit ad Regis mandatum

exequendum, & petendum an iussum Regis impleuissent. Quibus respondentibus, iam esse satisfactum, cum eorum responsione ad Regem redit. Quo ille viso vix apud se mansit, aduertens contra negocium hoc, accebat, successisse. Et cœpit pedissequum reuersum obiurgare, & querere, vbi tam diu hæssisset? Qui rationem facti sui reddens respondit: Domine, dum Celsitudinis vestræ, mandatum executurus abirem, cōtigit me templum quoddam transire, in quo tintinabulum ad eleuationem sonabat, quo ego audito ingressus sacrum ad finem vsque audiui, & inde aliud ac aliud, donec omnia absoluerentur, nā pater meus mihi pro benedictione reliquit ante mortem, vt quasunque Missas incipi viderem, ad finem vsque audirem. Hoc Dei iudicio Rex in veritatis cognitionem deuenit, & Reginæ innocentiam agnouit, & famuli fidelitatem & virtutem. hoc modo, quam de Regina malam conceperat opinionem, sibi eximi passus est. In exemplorum promptuario refertur, in quadam ciuitate duos habitasse eiusdem opificij opifices, & vnum eorum vxorem & proles habuisse, & tamen tam fuisse deuotum, vt quotidie Missam audiret, quod nullum ob impedimentum omittebat: Hinc Deus illi benedixit, & opificio suo se honeste sustentabat, & bona multiplicabantur. Alter vero contra nullam habens prolem nec famulum, sed tantum mulierem, noctes diesque operabatur, imo festis diebus, & rarius Missam audiebat; & tamen semper egebat, & in summis rei familiaris versabatur angustijs & paupertate. Hic videns alterum tam prospero vento nauigare, & quodam die illi obuius factus, interrogauit, qui tam prospere illi omnia cederent, & tantam rem faceret? Et quod quamuis magnam aleret familiam, & filios & vxorem haberet, tamen illi nihil de necessarijs deesset, sed semper abunde sufficeret, quo indigeret: Se vero solum cum vxore semper operando necessarijs indigere, & cum paupertate

*Promptuari-
um exemplar
verbo Missæ,
& in visu Pa-
trum. Et Su-
rius in vita
S. Ioannis E-
leemosynaris.*

te confictari? Ille, qui quotidie Missam audiebat, respondit, se sequenti die illi ostensurum, vnde tam rem domesticam augeter, & postero die mane ad aedes eius diuertit, & secum ad templum dedit, & absoluta Missa dixit, domum reuersus operaretur. Quod & sequenti die fecit, eadem verba locutus. Tertio vero die domum eius diuertente altero, vt eum secum ad templum deduceret, dixit illi: Si ad templum velim ire, non opus vt meo deducas, noui viam: nihil exte expiscari volebam, nisi locum, in quo tantum commoditatis ad ditandum inuenisti, vt eo me deduceres, vt & ego ditescam. Alter respondit: Alium locum nescio, nec habeo, in quo corporis thesaurum & aeternae vite premium inuestigem, nisi templum.

Ad quod consitmandum dixit: forsitan non audisti, quod ait Christus in Evangelio: *Quarite primum regnum Dei & iustitiam eius, & omnia haec adicientur vobis.* Quo audito bonus vir secretum intellexit, & de peccato compunctus vitam emendauit, & factus repente deuotus & quotidie Missam audiens, vidit negocia sua quotidie melius succedere.

Matth. 6. 33

Quarite primum regnum Dei & iustitiam eius, & omnia haec adicientur vobis.

Audiens in dies sacrum, direscit.

Anton. 2. p. Theol. l. 9. c. 10. §. 2.

Refert Sanct. Antonius de Florentia, de duobus iuuenibus, qui quodam festo die vrbe exierunt, vt animum venatione oblectarent: quorum alter Missam ante audire voluit, & Ecclesiae praecepto satisfacere: quod alter neglexit. Simul euntribus coepit aer turbari & mutari aura, ita vt mundus confundi videretur, magnus tonitruum ictus & fulgurum ignes, qui relucebant, cum magnis nubium & aquarum signis. Inter haec iuuenes ipsi vecem dicentem audiebant: Inuola, percutere. Qua voce licet attoniti iuuenes, tamen progrediebantur meliore, quo poterant, tempore: Illisque tale nihil cogitantibus cecidit fulgur, & iuuenem illu, qui Missam non audierat, extinxit. Quo casu tam exterritus & obstupefactus fuit alter, vt quasi sui compos non esset, nesciens quid sibi faciendum foret, maxi-

Calamitas exitus neglecti Missae.

Exemplum aliud, quam necessarium sit die festo audire.

me, quod iam esset vicinus loco, quo venatur iuerat. Tandem progreditur, & viam prosequitur, & iterum vocem audit dicentem: Inuola, percutere. Qua voce miser magno timore correptus est, recordatus quid ante socio accidisset. Sed aliam in aere vocem audiuit: Non possum, quia hodie audiuit illud: *verbum caro factum est.* Quo significabatur illum Missam audiuisse, in cuius fine legitur Sanct. Iohannis Euangelium, vbi haec habentur verba. Hocq; modo iuuenis hic horrendam hanc & repentinam euasit mortem.

D. Sanct. Bonauertura legitur, quod eo Dei summam Maiestatem, quae in augustissimo hoc est Sacramento & maximam suam vilitatem considerant, & timent Dominum ea dispositione, qua conueniret, reciperet, ausus non fuerit altare accedere. Et audiente eo quodam die sacerdotem hostiam diuidente, vna illius pars ad illud venit, & se ori eius inleuit.

Et Deo pro tanto beneficio gratias intellexit, Deum hoc ipso illum docere voluisse, se plus delectari illius, qui amore & interiori affectu illum accedunt & accipiunt, quam illis qui timore se ab illo separant, & non accipiunt, vt postidem sanctus scripsit: quod & S. Thomas annotauit.

De S.F. Ferdinando de Taluera primo Archiepiscopo Granatensi refertur, quod eo in aula versante & multis & magni ponderis regni negocijs occupato: cuius amuli alii cuius cum accusaret non inuenirent, nisi quod quotidie Missam diceret, quod tanta & tam grauia in se negocia susciperet, & tamen se tam dispositum & animo tam tranquillo & quanto inueniret, vt quotidie sacrum celebraret quasi in monasterio degeret. Et quodam die Cardinale Hispaniae & Archiepiscopo Toletano Ioanne Gonçalez de Mendoza illi dicenti familiariter, quis de illo rumor spargeretur, respondit Dei famulus sic est Domine: quando quidem celsitudines tantum mihi onus imposuerunt, vt

eo ferendo non sum; aliud mihi asyllum non superest, ne oneri succubam, quam ut quotidie sanctissimum hoc Sacramentum accedam ut eo confirmatus ad optatum finem negocia perducam & suis Celstudinibus rationem eorum, quæ iniunxerunt, possim reddere.

Narrat Surius de Petro Celestino, qui postea summus fuit Pontifex, quod eo cogitante & perpendente vna ex parte magnam Dei Maiestatem, quæ in sanctissimo hoc est Sacramento, & altera ex parte propriam abiectiõnem & indignitatem, & in memoriam reuocante Sanct. Paulum primum Anachoretam, S. Antonium, S. Franciscum & alios Sanctos, qui non fuerant ausi altare accedere & sanctissimum hoc Sacramentum consecrare, & quotidiana Communionem uti; tanta animus eius inuaserit anxietas & trepidatio, ut quædã aliquot dies sacra Communionem abstinuerit, cum tanta tanti Domini reuerentia, timore & tremore, ut decreuerit Romam ire & deo summum Pontificem consulere, nam illi magis expediret a celebrando sacro plane abstinere, vel saltem ad aliquod tempus. Quo proposito delibato, apparuit illi in via quidam Sanctus Abbas tam vita functus, qui illi monachi habitum dederat, & illi dixit: Quis filii etiam Angelus dignus est huic mysterio? tamen suadeo, ut magno cum timore & reuerentia Missam celebres quæ frequentissime. Et statim disparuit.

Refert Sanct. Gregorius Paulo ante eius æuum accidisse, ut quidam fuerit ab inimicis captus, & in remotas regiones deductus, vbi longo tempore in carcere detentus fuit, nec quis de illo inderumor vel fama ad vxorem perferebatur, quæ credens illum fato suo sanctum pro illo singulis septimanis Missas celebrari & sacrificia pro eius anima offerri curauit.

Et permisit Deus, ut quotiescunque pro illo Missæ dicerentur, captiuus se vinculis librorum inueniret.

Contigit post, ut homo carcere & captiuitate liberatus domum reuertetetur,

& inter alia miraculum hoc vxori referret, & miraretur quod certis diebus & horis cuiusque hebdomadis vinculis exueretur, ut dictum est; vxor re examinata aduertit id eisdem diebus & horis accidisse, quibus illo pro ille sacrificia offerri & Missas dici iusserat. Addit S. Gregorius, hinc posse colligi, quantum virtutum hoc sacrificium habiturum sit ad animæ vincula & compedes dissoluenda, dum pro nobis offertur. Refert venerabilis Beda huic simile exemplum.

S. Chryostomus ait sacerdote celebrante aditare Angelos, & in eius honorem, qui offertur, altare ab Angelis circumdari. Et dicit se à quodam fide digno audisse, quendam senem magnam Dei famulum vidisse repente è cælo descendentem magnam Angelorum multitudinem, & altare circumare, tam splendidis indutos vestibus, ut claritas earum adspici non posset; & tam humili vultu adfuisse, ut solent milites in Regis sui præsentia. Idque se credere ait S. Ioannes Chryostomus, quod vbi Rex est, & aulicos esse necesse est. Et S. Gregorius ait, nemini dubium esse debere, quin eadem hora qua hoc sacrificium offertur, per sacerdotis vocem cælestes illi aulici descendant, & omnis ille locus à Choris Angelorum circumdetur, qui ut boni aulici Regem suum comitantur. Et tali modo multi Sancti exponunt illum S. Pauli locum, quo decernens mulieres in templo capite tecto esse oportere, rationem addit: *Propter Angelos.* Quædoquidem illic est sanctissimum sacramentum, dicunt tibi & Angelos esse qui illud venerant & respiciunt S. Nilus de eodẽ S. Ioanne Chryostomo qui eius magister fuit, scribit, quod eo templum intrante videbant magnam Angelorum multitudinem, qui albis vestibus induti, pedibus nudi, & corporibus inflexis & curuatis ob summam reuerentiam erant, & summo cum silentio quasi obstupesci ob Christi Domini nostri præsentiam in sanctissimo hoc sacramento erant.

Auditio Missæ pro Captiuo eius vincula soluit.

Beda l. 4. historia Anglica c. 21. Et Til. Bredenbach. lib. 1. collat. sacr. c. 4. Chrysof. l. 7. de sacerdotio. Anglorum gestus sacro assistantium.

Gregor. l. 4. Dialog. c. 30.

1. Ad Cor. 11. 10. Nilus in ept. ad Athanas. Episcop. in Biblioth. sanctor. patrum. Et refert etiam Tur. tract. 2. de Euchar. cap. 2. Chrysof. l. 3. de sacerdotio.

Chryso-
stomus.
13.
de Sacerdo-
tio.

Secundum hoc dicit idem S. Chry-
stomus, quod dum quis se in præsentia
sanctissimi huius Sacramenti sistit, illi nõ
cogitandum se inter homines huius mû-
di esse, quamuis cœlestium horum exer-
citiuum Cherubin, Seraphim & vicinita-
tem non aduertit, qui magno huic Do-
mino cœli & terræ adsistunt. Hinc dicit,
stare fratres magno cum silentio, timore

& tremore in templo. Aduerte quo mo-
do Regis alicuius famuli coram eo stent
quam modesti, quam quieti, quantaque
cum reuerentia, vt vix quis verbum ef-
ferre audeat, nec oculos in aliam vertere
partem. Et hinc discite, quali modo
coram Deo tibi appa-
rendum sit.

F I N I S.

